

INSTYTUT ZACHODNI

Sprawozdanie

władz Instytutu Zachodniego
im. Zygmunta Wojciechowskiego

1 stycznia - 31 grudnia 2011

SPIS TREŚCI

Działalność naukowa.....	2
Dzieje najnowsze Niemiec; Przemiany polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe w zjednoczonych Niemczech.....	3
Rola Niemiec na arenie międzynarodowej.....	9
Stosunki polsko-niemieckie: przeszłość – teraźniejszość – perspektywy (w tym Polonia w RFN); Wojna i okupacja 1939-1945.....	11
Przemiany społeczne i kulturowe na Ziemiach Zachodnich i Północnych.....	17
Przeobrażenia Unii Europejskiej.....	19
Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych (w tym relacje transatlantyczne).....	21
Bezpieczeństwo europejskie.....	22
Sprawozdanie z działalności Rady Naukowej Instytutu Zachodniego w 2011 r.	26
Sprawozdanie Dyrekcji.....	27
Sprawy organizacyjne.....	27
Sprawy finansowe.....	28
Sprawy kadrowe.....	31
Nagrody.....	31
Działalność Stowarzyszenia Instytut Zachodni.....	31
Działalność wydawnicza.....	33
Działalność biblioteki.....	40
Działalność Archiwum II wojny światowej.....	41

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Dorobek naukowy Instytutu Zachodniego w 2011 r. wpisuje się w wieloletnią tradycję badań niemcoznawczych prowadzonych przez Instytut. Problematyce niemieckiej z uwzględnieniem szerokiego kontekstu międzynarodowego poświęcona była większość prac naukowych realizowanych w tym roku. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że pracownicy starali się w swoich projektach badawczych w większym stopniu uwzględniać aktualne wyzwania tematyczne, ważne dla polskiej racji stanu oraz odpowiadające krajowej praktyce politycznej, gospodarczej i społecznej.

Cenną cechą dorobku naukowego w roku sprawozdawczym pozostał jego interdyscyplinarny charakter. Zespół badawczy Instytutu przygotował prace reprezentujące różne obszary nauki – były to opracowania historyczne, analizy politologiczne i ekonomiczne oraz socjologiczne. W wielu wypadkach mieliśmy do czynienia z wykorzystaniem modeli teoretycznych do weryfikacji wyników badawczych oraz spożytkowaniem wyników prac w praktyce. Jednak na tym ostatnim polu nastąpił wyraźny regres w porównaniu z latami poprzednimi – w niewielkim tylko stopniu potencjał naukowy IZ był wykorzystany przez instytucje i organy państwowe, choćby przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, które poza dwiema propozycjami nie zwróciło się z prośbą o konkretną pomoc ekspercką lub analityczną.

Z kolei zdolność zespołu badawczego IZ do reagowania na wyzwania naukowe znalazła w 2011 r. potwierdzenie w przyznaniu przez Narodowe Centrum Nauki środków finansowych na proponowane przez pracowników projekty:

- „Strategiczne aspekty bezpieczeństwa Polski na początku XXI wieku” – grant zbiorowy,
- „Europa-USA. Wyzwania, trendy, perspektywy” – grant zbiorowy,
- „Literatura zjednoczonych Niemiec a tożsamość kulturowa i narodowa” – grant zbiorowy,
- „Mocarstwowe aspiracje Niemiec w Europie w XXI wieku” – grant indywidualny.

Stałym zwyczajem jest już publikowanie na stronie internetowej Instytutu niektórych wyników badań, zwłaszcza odnoszących się do aktualnych tematów i zagadnień, w formie „Biuletynów Instytutu Zachodniego”. Wybrane „Biuletyny” ukazywały się również w języku angielskim. Nie udało się natomiast – ze względów finansowych – powrócić do zamieszczania w Internecie anglojęzycznej serii IZ Policy Papers.

Wymierna i wartościowa była aktywność zespołu badawczego IZ w życiu naukowym krajowym i międzynarodowym. Pomimo dotkliwych trudności finansowych IZ, ograniczających możliwości pokrycia kosztów wyjazdów na konferencje i sympozja, pracownicy starali się – na ile to było możliwe i w różny sposób – zaznaczyć swą obecność w naukowym środowisku krajowym i zagranicznym. Pracownicy Instytutu byli recenzentami projektów składanych do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowego Centrum Nauki, a także prac doktorskich (8), rozpraw habilitacyjnych (7), dorobku naukowo-dydaktycznego w postępowaniach o nadanie tytułu profesora (8). Ponadto byli autorami licznych recenzji wydawniczych.

Niektórzy pracownicy byli zaangażowani w prace badawcze prowadzone w ramach projektów realizowanych przez inne ośrodki naukowe w Polsce (10) oraz uczestniczyli w projektach międzynarodowych (3). Ponadto samodzielni pracownicy są promotorami 12 doktorantów.

Pracownicy Instytutu w ramach prowadzonych badań odbywali kwerendy w bibliotekach i wizyty studyjne m.in. w: Politisches Archiv des Auswärtigen Amts w Berlinie, Brookings Institution

w Waszyngtonie, Council on Foreign Relations w Nowym Jorku, Freie Universität w Berlinie, Uniwersytecie Europejskim Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Katolickim Uniwersytecie w Eichstätt, Międzynarodowym Komitecie Czerwonego Krzyża w Genewie, The University of Chicago Library, Chicago Public Library, Meinecke-Institut w Berlinie, Komisji Europejskiej w Brukseli, School of Social and Political Sciences, Technical University of Lisbon, Staatsbibliothek w Berlinie, Instytucie i Muzeum im. Generała Sikorskiego w Londynie, Martin-Gropius-Bau w Berlinie, Historisches Museum w Berlinie, Collegium Polonicum w Słubicach, Uniwersytecie Humboldtów w Berlinie, DGAP w Berlinie, Amerika Gedenkbibliothek w Berlinie.

Należy także odnotować aktywność medialną pracowników Instytutu. Artykuły i wypowiedzi zamieszczane były na łamach prasy (m.in. w „Polityce”, „Rzeczpospolitej”, „Dzienniku Polskim”, „Głosie Wielkopolskim”, „Der Tagesspiegel”) oraz na portalach internetowych (m.in. Deutsche Welle). Przedstawiciele Instytutu brali także udział w audycjach telewizyjnych (m.in. TVN, TVN 24, TVP1, Polsat, TVP Polonia, TVP Info Poznań, WTK, CNBC, TVP Olsztyn, TK Klaipeda, Televizija Slovenija) i radiowych (Radio dla Zagranicy, Radio Merkury, Radio Olsztyn, PR Program III).

Działalność naukowa pracowników IZ w odniesieniu do poszczególnych zadań badawczych prezentowała się następująco:

Dzieje najnowsze Niemiec; Przemiany polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe w zjednoczonych Niemczech

Najważniejszym obszarem badawczym zespołu pracowników IZ pozostały Niemcy –zarówno ich historia, jak i różnorodne aspekty rozwoju zjednoczonego państwa niemieckiego – przemiany polityczne, gospodarcze i społeczno-kulturowe. Prace w dużej mierze prowadzone były w ramach sfinalizowanego w 2011 r. projektu zbiorowego „Republika Federalna Niemiec dwadzieścia lat po zjednoczeniu. Polityka – gospodarka – społeczeństwo”. W roku sprawozdawczym ukazało się opracowanie dotyczące m.in. przemian gospodarczych w Niemczech, ujęte w tomie *Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu* (red. T. Budnikowski). Przygotowane zostały też teksty, składające się na tom opisujący przemiany wewnętrzne w RFN – *Zjednoczone Niemcy. Polityka, społeczeństwo, kultura* (red. Z. Mazur). Rozpoczęto również prace badawcze w ramach nowego projektu zbiorowego nt. „Literatura zjednoczonych Niemiec a tożsamość kulturowa i narodowa”, na którego realizację środki finansowe przyznano w 2011 r.

Prace badawcze nad innymi ważnymi aspektami przeobrażeń we współczesnych Niemczech – np. kwestie związane z niemieckimi Kościołami i życiem religijnym w społeczeństwie niemieckim, aktywność partii i organizacji politycznych w RFN, tematy gospodarcze i problemy finansowe, socjologiczne badania dotyczące niemieckiej opinii publicznej – zaowocowały artykułami w czasopismach naukowych, analizami w „Biuletynach Instytutu Zachodniego” lub zawarte zostały w monografiach i pracach zbiorowych.

Historyczne ujęcie dziejów Niemiec znalazło wyraz m.in. w publikacjach przyczynkarskich lub o charakterze popularnonaukowym, co potwierdzało wagę, jaką pracownicy IZ przywiązują do popularyzacji nauki oraz szeroko pojętej edukacji i kształcenia politycznego.

DZIEJE NAJNOWSZE NIEMIEC

I. Publikacje

Artykuły w czasopismach
Piotr Kubiak: <ul style="list-style-type: none">a. <i>Uwagi o niemieckim systemie partyjnym i partiach politycznych</i>, cz. I: <i>Lata 1871-1933</i>, „Monteskiusz - Res Politica et historica” nr 2, 2010 (opublikowane w 2011), ss. 45-65;b. (recenzja) A. Kruk, <i>Hans-Dietrich Genscher w polityce wewnętrznej i zagranicznej RFN w latach 1969-1992</i>, „Przegląd Zachodni” nr 2, 2011, ss. 315-318.
Stanisław Żerko: <ul style="list-style-type: none">a. <i>Dwa czarne orły</i>, w: „Operacja Barbarossa” („Polityka. Pomocnik Historyczny”, wydanie specjalne 6, 2011), ss. 6-10;b. <i>Swastyka kontra sierp i młot</i>, w: „Operacja Barbarossa” („Polityka. Pomocnik Historyczny”, wydanie specjalne 6, 2011), ss. 12-17.
Redakcja monografii
Piotr Kubiak: (redakcja naukowa przekładu polskiego), Eric D. Weitz, <i>Niemcy weimarskie. Nadzieje i tragedia</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011, 369 ss.
Złożone do druku
Stanisław Żerko: <ul style="list-style-type: none">a. <i>Republikańskie Prusy</i>, „Polityka. Pomocnik Historyczny”, wydanie specjalne, 8 ss.;b. <i>Prusy w cieniu swastyki</i>, „Polityka. Pomocnik Historyczny”, wydanie specjalne, 10 ss.;c. <i>Pomorski „korytarz”</i>, „Polityka. Pomocnik Historyczny”, wydanie specjalne, 5 ss.;d. <i>Likwidacja państwa pruskiego</i>, „Polityka. Pomocnik Historyczny”, wydanie specjalne, 6 ss.

II. Konferencje i warsztaty

18.04.2011 r. – wykład dr Róisín Healy (Dept. of History, National University of Ireland, Galway), temat wystąpienia: <i>Die deutsche Boden- und Siedlungspolitik in Posen-West Preussen im langen 19. Jahrhundert: Ein Vergleich mit der britischen Politik in Irland</i> ;
10.05.2011 r. – wykład dr. hab. Michaela Wolffsohna (Uniwersytet Bundeswehry w Monachium), temat wystąpienia: <i>Niemcy w XX wieku. Fakty i legendy</i> , Fundacja Konrada Adenauera, Instytut Zachodni oraz Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa.

PRZEMIANY POLITYCZNE, GOSPODARCZE, SPOŁECZNE I KULTUROWE W ZJEDNOCZONYCH NIEMCZECH

I. Realizowane projekty

Zbiorowe
1. <i>Republika Federalna Niemiec dwadzieścia lat po zjednoczeniu. Polityka – gospodarka – społeczeństwo</i> , kierownik: Andrzej Sakson, Blok I: <i>Niemcy zjednoczone 1990-2010</i> , zespół: Tomasz Budnikowski, Joanna Dobrowolska-Polak, Marta Götz, Natalia Jackowska, Piotr Kalka, Jadwiga Kiwerska, Bogdan Koszel, Piotr Kubiak, Zbigniew Mazur, Michał Nowosielski, Hubert Orłowski, Ilona Romiszewska, Maria Tomczak, Marcin Tujdowski, Maria Wagińska-Marzec, Stanisław Żerko, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki;
2. <i>Dynamika niemieckiej opinii publicznej</i> , kierownik: Piotr Cichocki, zespół: Piotr Kubiak, Michał Nowosielski, instytucja finansująca: Fundacja Konrada Adenauera;
3. <i>Literatura zjednoczonych Niemiec a tożsamość kulturowa i narodowa</i> , kierownik: Hubert Orłowski, zespół: Włodzimierz Bialik, Sławomir Piontek, Maria Wagińska-Marzec, Maria Tomczak, Monika Wolting; instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.

II. Publikacje

Artykuły w czasopismach
1. Marta Götz: <i>Regionalne aspekty wzrostu gospodarczego w Niemczech i Polsce. Próba analizy porównawczej</i> , „Barometr Regionalny“ nr 1, 2011, ss. 7-28.
2. Zbigniew Mazur: <i>Neue Wache – niemiecka pamięć</i> , „Przegląd Zachodni“ nr 1, 2011, s. 22-50.
3. Michał Nowosielski: <i>Socjologiczna refleksja na temat ruchów społecznych</i> , „Przegląd Zachodni“ nr 4, 2011, ss. 4-28.
4. Hubert Orłowski: <i>Lux et Laus. Zum wissenschaftlichen Ertrag von Klaus Zernack</i> , w: <i>Historie</i> , Folge 4, 2010/2011, ss. 125-130.
5. Ilona Romiszewska: a. <i>Przedsiębiorstwa - banki w trakcie kryzysu. Doświadczenia niemieckie</i> , „Przegląd Ekonomiczny“ nr 4, 2011, s. 12-17; b. <i>Koniec protekcjonizmu niemieckiego rynku pracy (sprawozdanie z konferencji)</i> , „Przegląd Zachodni“ nr 4, 2011, ss. 267-272.
6. Andrzej Sakson: <i>Neues deutsches Gedanken?</i> „WeltTrends“ nr 78, 2011, ss. 142-143.
7. Maria Tomczak: <i>Niemcy wobec przemocy politycznej, terroryzmu i zamachów indywidualnych</i> , „Przegląd Zachodni“ nr 4, 2011, ss. 93-113.
8. Maria Wagińska-Marzec: <i>Jubileusz 60. Berlinale wydarzeniem społeczno-artystycznym</i> , „Przegląd Zachodni“ nr 2, 2011, ss. 293-307.
Redakcja czasopisma
Hanka Dmochowska: redakcja „Przeglądu Zachodniego“ nr 1, 2011, nt. „Pamięć o przeszłości“, 339 ss.
Redakcja monografii
1. Tomasz Budnikowski: <i>Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu</i> , (red.) T. Budnikowski, Instytut Zachodni, Poznań 2011, 238 ss.

2. **Hubert Orłowski:** (redakcja) Poznańska Biblioteka Niemiecka:
 - a. t. 33, H. H. Hahn, *Stereotypy – tożsamość – konteksty. Studia nad polską i europejską historią*, przekład J. Kałużny, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2011, 538 ss.;
 - b. t. 34, J. Ph. Reemtsma, *Zaufanie i przemoc. Esej o szczególnej konstelacji nowoczesności*, przekład K. Śliwińska, I. Sellmer, M. Kałużna, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2011, 540 ss.

Artykuły w monografiach

1. **Tomasz Budnikowski:**
 - a. *Niemiecki rynek pracy 20 lat po zjednoczeniu*, w: *Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu*, (red.) T. Budnikowski, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 169-212;
 - b. *Słowo wstępne*, w: *Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu*, (red.) T. Budnikowski, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 7-10.
2. **Marta Götz:** *Czynniki wzrostu gospodarczego w Niemczech*, w: *Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu*, (red.) T. Budnikowski, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 33-73.
3. **Piotr Kalka:** *Potencjał badawczo-rozwojowy RFN na tle innych wysoko rozwiniętych gospodarczo krajów*, w: *Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu*, (red.) T. Budnikowski, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 109-134.
4. **Hubert Orłowski:**
 - a. *Daheim in der Wende? Deutschbalten im „Warthegau“ – Ein Nebendiskurs in der deutschen Literatur*, w: *Umgesiedelt – Vertrieben. Deutschbalten und Polen 1939-1945 im Warthegau*, (red.) E. Neander, A. Sakson, Verlag Herder-Institut, Marburg 2010, ss. 83-91, drugie wydanie 2011;
 - b. (przedruk) *Moje Niemcy – moi Niemcy. Refleksje nad antologią*, w: *Polacy – Niemcy. Literatura i pamięć*, (red.) J. Fiečko, J. Kałużny, S. Piontek, Oficyna Wydawnicza WSJO, Poznań 2010, ss. 17-29;
 - c. *Ein halbes Jahrhundert taxonomischer Perspektivierung? – Stadtführer Posen in deutscher Sprache*, w: *Der genormte Blick aufs Fremde. Reiseführer in und über Ostmitteleuropa*, (red.) R. Jaworski, P. O. Loew, Ch. Pletzing, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2011, ss. 112-119;
 - d. *Ucieczka i wypędzenie vs. deprivacja w cieniu Auschwitz*, w: *Obok. Polska – Niemcy. 1000 lat historii w sztuce*, (red.) M. Omilanowska, Wydawnictwo Du Mont, Berlin 2011, ss. 632-636;
 - e. *Flucht und Vertreibung vs. „Deprivation“ im Schatten von Auschwitz*, w: *Tür an Tür. Polen – Deutschland. 1000 Jahre Kunst und Geschichte*, (red.) M. Omilanowska, Köln Du Mont, Berlin 2011, ss. 632-635.
5. **Ilona Romiszewska:** *Nowe i stare kraje federacji – równomierny rozwój gospodarczy czy znaczące różnice?* w: *Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu*, (red.) T. Budnikowski, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 75-108.

Biuletyny i ekspertyzy

1. **Piotr Cichocki, Piotr Kubiak, Michał Nowosielski:** (biuletyny specjalne Instytutu Zachodniego)
 - a. *Dynamika niemieckiej opinii publicznej (styczeń-luty 2011)*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 50, 2011, 9 ss. ;

- b. *Dynamika niemieckiej opinii publicznej (marzec-kwiecień 2011)*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 53, 2011, 12 ss.;
 - c. *Dynamika niemieckiej opinii publicznej (maj-lipiec 2011)*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 65, 2011, 8 ss.;
 - d. *Dynamika niemieckiej opinii publicznej (czerwiec-październik 2011)*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 69, 2011, 5 ss.
2. **Natalia Jackowska:** *Wizyta Benedykta XVI i jej wpływ na społeczną pozycję Kościołów w Niemczech*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 71, 2011, 7 ss.
 3. **Zbigniew Mazur:** *Święto „Wypędzonych”*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 51, 2011, 15 ss.
 4. **Maria Tomczak:** *Niemieckie reakcje na śmierć Osamy bin Ladena*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 55, 2011, 4 ss.
 5. **Marcin Tujdowski:** *Tendencje zjednoczeniowe skrajnej prawicy w Niemczech*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 48, 2011, 8 ss.

Złożone do druku

1. **Natalia Jackowska:**
 - a. *Chrześcijaństwo, judaizm i islam w społeczeństwie i państwie niemieckim po 1990 r.*, dla Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego, 23 ss.;
 - b. *Kościół, religie i religijność w Republice Federalnej Niemiec po zjednoczeniu*, w: *Zjednoczone Niemcy. Polityka, społeczeństwo, kultura*, (red.) Z. Mazur, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, ok. 74 ss.;
 - c. (sprawozdanie) *Nowa książka Anny Wolff-Powęskiej – spotkanie w Instytucie Zachodnim*, do „Przeglądu Zachodniego”, 7 ss.
2. **Piotr Kubiak:** *System partyjny zjednoczonych Niemiec*, w: *Zjednoczone Niemcy. Polityka, społeczeństwo, kultura*, (red.) Z. Mazur, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 110 ss.
3. **Zbigniew Mazur:**
 - a. *Wewnętrzne zjednoczenie Niemiec*, w: *Zjednoczone Niemcy. Polityka, społeczeństwo, kultura*, (red.) Z. Mazur, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 97 ss.;
 - b. *Niemiecka komemoracja jedności i wolności*, do „Przeglądu Zachodniego”, 45 ss.
4. **Hubert Orłowski:**
 - a. *Deutsch – (k)eine europäische „Lebenswelt“ – Was macht die deutsche Sprache kulturell und intellektuell attraktiv? Wem gehört die deutsche Sprache? Die Zukunft der deutschen Sprache im vielsprachigen Europa*, Konrad-Adenauer-Stiftung/Kulturelle Grenzgänge, do Księgi Pamiątkowej Christy W. Ebert, Frankfurt nad Odrą, 10 ss.;
 - b. *Krajobraz kulturowy Niemiec po zjednoczeniu*, w: *Zjednoczone Niemcy. Polityka, społeczeństwo, kultura*, (red.) Z. Mazur, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 50 ss.;
 - c. (przedruk) *„Ucieczka i wypędzenie” vs. deprywacja w cieniu Auschwitz*, do Księgi Pamiątkowej Lecha Kolago, *Kultura – literatura – język. Pogranicza komparatystyki*, dla Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 12 ss.
5. **Ilona Romiszewska:** (wspólnie z M. Petersen), *System bankowy RFN*, w: *Systemy bankowe G-20*, (red.) S. Flejterski, J.-K. Solarz, dla Wydawnictwa Diffin, 45 ss.
6. **Andrzej Sakson:** (redakcja) *Społeczeństwo wielokulturowe w Niemczech. Materiały I Zjazdu Niemcoznawców we Wrocławiu*, dla Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta, 230 ss.

7. **Maria Tomczak:** *Niemcy wobec terroryzmu zewnętrznego*, do „Przeglądu Zachodniego”, 28 ss.
8. **Marcin Tujdowski:** *Przemiany demograficzne w zjednoczonych Niemczech – zarys wybranych zagadnień*, w: *Zjednoczone Niemcy. Polityka, społeczeństwo, kultura*, (red.) Z. Mazur, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 75 ss.
9. **Maria Wagińska-Marzec:** *Proces zrastania się kultur niemieckich (1990-2010)*, w: *Zjednoczone Niemcy. Polityka, społeczeństwo, kultura*, (red.) Z. Mazur, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 100 ss.

III. Referaty na konferencjach

1. **Natalia Jackowska:** Łódź, 9-10.06., konferencja nt. „Niemcy, Austria, Szwajcaria. Wyzwania z przełomu XX/XXI wieku”, organizator: Katedra Badań Niemcoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego, referat: *Islam, judaizm i chrześcijaństwo w społeczeństwie i państwie niemieckim po 1990 r.*
2. **Piotr Kubiak:** Poznań, 16.11., konferencja nt. „Willy Brandt a Polska. Przewyciężenie podziału Europy”, organizatorzy: Instytut Zachodni, Fundacja im. Friedricha Eberta. Przedstawicielstwo w Polsce, Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu, prelegent i uczestnik dyskusji panelowej „Willy Brandt – człowiek i dzieło”.
3. **Hubert Orłowski:**
 - a. Wrocław, 2.03., dyskusja panelowa nad tomem Hansa Henninga Hahna, Stereotypy – tożsamość – konteksty, organizator: Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta, udział;
 - b. Poznań, 10.05., spotkanie z Michaeliem Wolffsohnem nt. „Niemcy w XX wieku. Fakty i legendy”, organizatorzy: Instytut Zachodni, Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu, moderacja;
 - c. Poznań, 13.10., konferencja nt. „Faustyczność w literaturze niemieckiej i polskiej”, organizator: Wyższa Szkoła Języków Obcych w Poznaniu, referat: Niekończąca się opowieść. Tomasa Manna pomysły na Fausta;
 - d. Poznań, 16.11., konferencja nt. „Willy Brandt a Polska. Przewyciężenie podziału Europy” organizatorzy: Instytut Zachodni, Fundacja im. Friedricha Eberta. Przedstawicielstwo w Polsce, Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu, udział w panelu „Willy Brandt – człowiek i dzieło”;
 - e. Wrocław, 17-19.11., Kongres jubileuszowy „200 lat wrocławskiej germanistyki”, organizator: Uniwersytet Wrocławski, referat: Zaufanie w czasach niedowierzań;
 - f. Wrocław, 5.12., sympozjum im. Reinharta Kosellecka, organizatorzy: Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta, Uniwersytet Wrocławski, referat: O korzyściach z refleksji nad semantyką Reinharta Kosellecka;
 - g. Poznań, 13.12., organizator: Pracownia Pytań Granicznych UAM w Poznaniu, wykład: Humboldtowska idea uniwersytetu a niemieckie spory o uniwersytet XXI wieku;
 - h. Berlin 1.12., wystawa „Obok. Polacy – Niemcy. Tysiąc lat historii w sztuce”, organizator: Museum Martin-Gropius-Bau, wykład: Zaczarowany czarodziej. Thomas Mann i polska literatura.

IV. Konferencje i warsztaty

11.10 – pokaz w ramach polsko-niemieckich spotkań filmowych. Projekcja filmu „Rozległe pole”, spotkanie z reżyserem oraz dyskusja, w kooperacji z Fundacją Konrada Adenauera oraz Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej.

19.10 – spotkanie z prof. Anną Wolff-Powęską i dyskusja o jej publikacji pt. *Pamięć – brzemie i uwolnienie. Niemcy wobec nazistowskiej przeszłości (1945-2010)*.

16.11 – dyskusja panelowa nt. „Polsko-niemieckie drogi: Od Willy'ego Brandta do prezydencji w UE” – z okazji otwarcia wystawy „Willy Brandt a Polska – przezwyciężenie podziału Europy”, we współpracy z Fundacją Fridricha Eberta oraz Wyższą Szkołą Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa.

Rola Niemiec na arenie międzynarodowej

Przedmiotem szczególnego zainteresowania pracowników naukowych IZ była nadal polityka zagraniczna RFN oraz rola Niemiec na arenie międzynarodowej. Prace nad tymi tematami, prowadzone przede wszystkim w ramach projektu „Republika Federalna Niemiec dwadzieścia lat po zjednoczeniu”, zaowocowały publikacją autorstwa J. Kiwerskiej, B. Koszela, M. Tomczak, S. Żerki pt. *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, gdzie omówiono rolę Niemiec w procesie integracji europejskiej i w ramach układu transatlantyckiego, stosunki z Rosją i działania zjednoczonych Niemiec wobec wyzwań międzynarodowych. Rozpoczęły się również badania w ramach indywidualnego projektu Bogdana Koszela „Mocarstwowe aspiracje Niemiec w Europie w XXI wieku”. Efektem prac analitycznych nad niemiecką polityką zagraniczną były także publikacje, dotyczące m.in. niemieckiej polityki bezpieczeństwa, relacji RFN z jej bliższymi i dalszymi sąsiadami (Francją, Stanami Zjednoczonymi, Chinami), a także opracowania opisujące z perspektywy historycznej niemiecką strategię zewnętrzną.

I. Realizowane projekty

Zbiorowe

Republika Federalna Niemiec dwadzieścia lat po zjednoczeniu. Polityka – gospodarka – społeczeństwo, kierownik: Andrzej Sakson, Blok I: *Niemcy zjednoczone 1990-2010*, zespół: Tomasz Budnikowski, Joanna Dobrowolska-Polak, Marta Götz, Natalia Jackowska, Piotr Kalka, Jadwiga Kiwerska, Bogdan Koszel, Piotr Kubiak, Zbigniew Mazur, Michał Nowosielski, Hubert Orłowski, Ilona Romiszewska, Maria Tomczak, Marcin Tujdowski, Maria Wagińska-Marzec, Stanisław Żerko, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.

Indywidualne

Aspiracje mocarstwowe Niemiec w Europie w XXI w., kierownik: Bogdan Koszel, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.

II. Publikacje

Artykuły w czasopiśmie

1. **Jadwiga Kiwerska:** *Od asymetrii do zrównoważonego partnerstwa: relacje Stany Zjednoczone – Republika Federalna Niemiec*, „Studia Strategiczne” nr 1, 2011, ss.133-149.
2. **Krzysztof Malinowski:** *Polska kultura bezpieczeństwa*, „Problemy Humanistyki” Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, nr 17, 2011, ss. 99-110.

Monografie

Jadwiga Kiwerska, Bogdan Koszel, Maria Tomczak, Stanisław Żerko: *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, Instytut Zachodni, Poznań 2011, 399 ss.

Artykuły w monografiach

1. **Jadwiga Kiwerska:**
 - a. *Niemcy w polityce amerykańskiej po pierwszej wojnie światowej (1919-1925)*, w: *Czas Ameryki. American Era*, (red.) H. Parafianowicz, Białystok 2011, ss.227-244;
 - b. *Niemcy we wspólnocie transatlantyckiej*, w: J. Kiwerska, B. Koszel, M. Tomczak, S. Żerko, *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 153-275;
 - c. (wspólnie z Marią Tomczak) *Problem kontynuacji i zmian w polityce zagranicznej zjednoczonych Niemiec*, w: J. Kiwerska, B. Koszel, M. Tomczak, S. Żerko, *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, Instytut Zachodni, Poznań 2011, s. 11-26;
 - d. *Wstęp*, w: J. Kiwerska, B. Koszel, M. Tomczak, S. Żerko, *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 7-10.
2. **Bogdan Koszel:** *Rola zjednoczonych Niemiec w procesie integracji europejskiej*, w: J. Kiwerska, B. Koszel, M. Tomczak, S. Żerko, *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 27-152.
3. **Krzysztof Malinowski:**
 - a. *Polityka bezpieczeństwa rządu Schrödera między multilateralizmem a „kulturą powściągliwości” militarnej*, w: *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec: kontynuacja czy zmiana?* (red.) I. P. Karolewski, Centrum im. W. Brandta, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2011, ss. 29-50;
 - b. *Anatomia niemieckiej polityki bezpieczeństwa*, w: *Stabilizacja nieładu i destabilizacja ładu*, (red.) J. Dobrowolska-Polak, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 53-70.
4. **Ilona Romiszewska:** *Globalization of the German banking?* w: *Globalization*, (red.) P. Deszczyński, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2011, ss. 81-96.
5. **Maria Tomczak:** *Niemiecka polityka wobec nowych wyzwań*, w: J. Kiwerska, B. Koszel, M. Tomczak, S. Żerko, *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 339-394.
6. **Stanisław Żerko:** *Rosja w polityce Niemiec*, w: J. Kiwerska, B. Koszel, M. Tomczak, S. Żerko, *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 277-338.

Biuletyny i ekspertyzy

Ilona Romiszewska: *Niemiecko-chińskie stosunki gospodarcze*, „Biuletyn niemiecki” nr 15, 16.03.2011, (red.) W. Czachur, P.-R. Gromnitz, Centrum Stosunków Międzynarodowych i Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Warszawa 2011, ss. 133-167.

Złożone do druku

Bogdan Koszel: *Niemcy wobec kryzysu strefy euro państw członkowskich UE*, do „Rocznika Integracji Europejskiej” nr 5, 2011.

III. Konferencje i warsztaty

16.03. – seminarium z cyklu prezentacji warsztatów badawczych – prof. Ilona Romiszewska, temat wystąpienia: „Współczesne stosunki gospodarcze RFN - Chiny”.

Stosunki polsko-niemieckie: przeszłość – terażniejszość – perspektywy (w tym Polonia w RFN); Wojna i okupacja 1939-1945

Interdyscyplinarne badania nad relacjami polsko-niemieckimi są tradycyjnym i pierwszoplanowym obszarem zainteresowań zespołu pracowników IZ. Podejmowane zaś nowe tematy dowodziły umiejętności elastycznego reagowania na pojawiające się wyzwania naukowe. Efektem prowadzonych prac badawczych i analitycznych były artykuły w czasopismach, monografiach zbiorowych oraz publikacje przyczynkarskie. Na łamach „Biuletynów Instytutu Zachodniego” analizowano aktualne zagadnienia relacji polsko-niemieckich. Osobny rozdział w dorobku naukowym 2011 r. stanowią opracowania dotyczące obecności Polaków w Niemczech, ich prawnej, politycznej i gospodarczej sytuacji.

Przygotowano także materiały przeznaczone do kolejnych monografii, będących wynikiem prac prowadzonych w ramach projektu „Republika Federalna Niemiec dwadzieścia lat po zjednoczeniu”, a poświęconych różnym aspektom stosunków polsko-niemieckich: *Niemiecka polityka wobec Polski 1990-2010* (B. Koszel, K. Malinowski, Z. Mazur), *Niemcy wobec Polski 1990-2010. Społeczeństwo i kultura* (red. A. Sakson), *Stosunki gospodarcze między Polską a Niemcami 20 lat po zjednoczeniu* (red. P. Kalka).

STOSUNKI POLSKO-NIEMIECKIE: PRZESZŁOŚĆ – TERAŻNIEJSZOŚĆ – PERSPEKTYWY (W TYM POLONIA W RFN)

I. Realizowane projekty

Zbiorowe
1. <i>Republika Federalna Niemiec dwadzieścia lat po zjednoczeniu. Polityka – gospodarka – społeczeństwo</i> , kierownik: Andrzej Sakson, Blok II: <i>Niemcy wobec Polski 1990-2010</i> , zespół: Tomasz Budnikowski, Piotr Cichocki, Radosław Grodzki, Piotr Kalka, Bogdan Koszel, Piotr Kubiak, Krzysztof Malinowski, Zbigniew Mazur, Michał Nowosielski, Witold Ostant, Ilona Romiszewska, Maria Rutowska, Maria Wagińska-Marzec, Marcin Tujdowski; instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.
2. <i>Polacy w Niemczech. Aspekty społeczne, polityczne, ekonomiczne i prawne</i> , kierownik: Michał Nowosielski, zespół: Piotr Cichocki, Marta Götz, Piotr Kubiak, Andrzej Sakson, Jędrzej Skrzypczak, Marcin Tujdowski, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.
Indywidualne
<i>Młodzież polska wobec mieszkańców pogranicza polsko-niemieckiego po wejściu Polski do UE</i> , kierownik: Andrzej Sakson, wykonawca: Marcin Tujdowski, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.

II. Publikacje

Artykuły w czasopismach
1. Marta Götz: <i>Polskie bezpośrednie inwestycje za granicą</i> , „Przegląd Zachodni” nr 3, 2011, ss. 231 -252.
2. Natalia Jackowska: <i>Układ z 1970 r. o podstawach normalizacji stosunków z RFN – przypadek ponadpolitycznej zgody?</i> „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis” nr 87, Studia Politologica V, (red.) M. Mikołajczyk, M. Śliwa, A. Tasak, Kraków 2011, ss. 144-157.

3. **Michał Nowosielski:**
 - a. *Polskie organizacje w RFN a niemiecka administracja publiczna*, „Przegląd Zachodni” nr 2, 2011, ss.241-256;
 - b. *Profil działalności polskich organizacji w Niemczech*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” nr 3, 2011, ss. 28-48;
 - c. *The trap of transnationalism – Polish organizations in Germany*, „Polish Sociological Review” nr 3, 2011, ss. 315-331.
4. **Hubert Orłowski:** *Umfrage: Stand und Perspektiven der Erforschung deutsch-polnischer Beziehungen*, w: *Historie*, Folge 4, 2010/2011, ss. 197-198.
5. **Andrzej Sakson:** *Polonia i emigracja w Niemczech w XX wieku i na początku XXI w.*, „Przegląd Polsko-Polonijny” nr 1, 2011, s.149-162.
6. **Maria Wagińska-Marzec:** *Współpraca kulturalna w świetle zapisów traktatowych i umów (1990-2010)*, „Przegląd Zachodni” nr 2, 2011, ss. 101-136.

Monografie

1. **Stanisław Żerko:** (redakcja) *Polskie dokumenty dyplomatyczne 1936*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2011, LVI+856 ss.
2. *Partnerzy w sercu Europy. 10 lat współpracy Wielkopolski i Hesji 2000-2010. 10 Jahre Kooperation Hessen und Wielkopolska*, Publikacja na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego oraz Rządu Kraju Związkowego Hesji, 49 ss.

Artykuły w monografiach

1. **Michał Nowosielski:**
 - a. *Polish migration to Germany: past, present and future*, w: *Selling the Favourite Piano to Emigrate. Mobility patterns in Central Europe at the beginning of 21st century*, (red.) J. Isanski, Newcastle upon Tyne 2011, ss. 151-172;
 - b. *Growth and decline – the situation of Polish immigrant organizations in Germany*, w: *(Post)transformational Migration. Inequalities, Welfare State, and Horizontal Mobility*, (eds.) M. Nowak, M. Nowosielski, Peter Lang. Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2011, ss. 201-224.
2. **Marcin Tujdowski:** *Problemy z tożsamością na pograniczu polsko-niemieckim po wejściu Polski do strefy Schengen*, w: *Transgraniczność w perspektywie socjologicznej*, Zielona Góra 2011, 10 ss.

Redakcja czasopisma

Hanka Dmochowska: redakcja „Przeglądu Zachodniego” nr 2, 2011, nt. „Dwie dekady traktatów polsko-niemieckich”, 354 ss.

Biuletyny i ekspertyzy

1. **Piotr Cichocki, Marta Götz, Adam Jarosz, Michał Nowosielski, Piotr Kubiak, Jędrzej Skrzypczak, Marcin Tujdowski,** *Polacy w Niemczech. Raport z badań*, ekspertyza dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, 2011, 71 ss.
2. **Marta Götz:** *Szczyt Polska-Niemcy. Polskie inwestycje w Niemczech*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 63, 2011, 7 ss.
3. **Zbigniew Mazur:** *Zagadnienie pamięci zbiorowej w świetle polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 1991*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 60, 2011, 9 ss.

4. **Michał Nowosielski:** *Nowe założenia polityki polonijnej*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 70, 2011, 4 ss.
5. **Witold Ostant:** *Współpraca regionalna w świetle traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy między Polską a Niemcami z 1991 r.*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 62, 2011, 6 ss.
6. **Andrzej Sakson:** *Problematyka mniejszości narodowych w kontekście realizacji polsko-niemieckiego traktatu z 1991 r.*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 61, 2011, 5 ss.
7. **Maria Wagińska-Marzec:** *Rozwój czy stagnacja? Współpraca kulturalna Polski i Niemiec po podpisaniu traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 59, 2011, 8 ss.

Złożone do druku

1. **Tomasz Budnikowski:** *Migracja siły roboczej między Polską a Niemcami*, w: *Stosunki gospodarcze między Polską a Niemcami 20 lat po zjednoczeniu*, (red.) P. Kalka, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 47 ss.
2. **Radosław Grodzki:** *Fundacje niemieckie w Polsce*, w: *Niemcy wobec Polski 1990-2010. Społeczeństwo i kultura*, (red.) A. Sakson, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 25 ss.
3. **Natalia Jackowska:**
 - a. „Polityczne resztkówki”? *Biografie jako czynnik kształtowania stanowiska katolickich środowisk opiniotwórczych wobec Niemiec w okresie Polski Ludowej*, dla Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, 18 ss.;
 - b. *Racja stanu jako problem badawczy. Przykład relacji polsko-niemieckich w latach 1970-2004*, dla Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego, 17 ss.
4. **Piotr Kalka:** *Wymiana handlowa między Polską a Niemcami*, w: *Stosunki gospodarcze między Polską a Niemcami 20 lat po zjednoczeniu*, (red.) P. Kalka, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 45 ss.
5. **Bogdan Koszel:** *Polska – Niemcy – Wspólnoty Europejskie/Unia Europejska (1989-2010)*, w: B. Koszel, K. Malinowski, Z. Mazur, *Niemiecka polityka wobec Polski 1990-2010*, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 143 ss.
6. **Piotr Kubiak:** *Niemiecka polityka historyczna i jej wpływ na stosunki z Polską*, w: *Niemcy wobec Polski 1990-2010. Społeczeństwo i kultura*, (red.) A. Sakson, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 35 ss.
7. **Krzysztof Malinowski:**
 - a. *Niemcy wobec Polski w dziedzinie bezpieczeństwa*, w: B. Koszel, K. Malinowski, Z. Mazur, *Niemiecka polityka wobec Polski 1990-2010*, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 68 ss.;
 - b. *Polsko-niemieckie partnerstwo i prezydencja Polski w Unii Europejskiej*, w: *Prezydencja Polski w Unii Europejskiej*, dla Wydawnictwa Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Szczecińskiego, 20 ss.
8. **Zbigniew Mazur:** *Polska w procesie jednoczenia Niemiec*, w: B. Koszel, K. Malinowski, Z. Mazur, *Niemiecka polityka wobec Polski 1990-2010*, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 120 ss.

9. **Michał Nowosielski:**
 - a. *Human resources in Polish organisations in Germany*, „Studi Emigrazione - Migration Studies”, 17 ss.;
 - b. *Między Polska a Niemcami – polskie organizacje w RFN*, w: *Niemcy wobec Polski 1990-2010. Społeczeństwo i kultura*, (red.) A. Sakson, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 21 ss.
10. **Hubert Orłowski:**
 - a. *Miejsce szczególne, jedyne: wypędzenie i ucieczka vs. transfer wymuszony*, w: *Polsko-niemieckie miejsca pamięci*, t. 2, dla Wydawnictwa Scholar, 30 ss.;
 - b. *Niejedno ma imię... Stereotypy długiego trwania a miejsca pamięci*, w: *Polsko-niemieckie miejsca pamięci*, dla Wydawnictwa Scholar, 25 ss.
11. **Ilona Romiszewska:** *Polsko-niemiecka współpraca gospodarcza w świetle bilansu płatniczego*, w: *Stosunki gospodarcze między Polską a Niemcami 20 lat po zjednoczeniu*, (red.) P. Kalka, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 47 ss.
12. **Maria Rutowska:** *Restytucja dóbr kultury w stosunkach polsko-niemieckich po 1990 r.*, w: *Niemcy wobec Polski 1990-2010. Społeczeństwo i kultura*, (red.) A. Sakson, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 23 ss.
13. **Andrzej Sakson:**
 - a. *Polsko-niemieckie spory o własność na Warmii i Mazurach*, do pracy zbiorowej *Polska – Niemcy – Warmia i Mazury*, dla Wydawnictwa UWM w Olsztynie, 40 ss.;
 - b. *Stereotyp Polski i Polaków w Niemczech*, w: *Niemcy wobec Polski 1990-2010. Społeczeństwo i kultura*, (red.) A. Sakson, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 69 ss.
14. **Marcin Tujdowski:** *Ekspansja niemieckich koncernów medialnych w Polsce po 1990 roku*, w: *Niemcy wobec Polski 1990-2010. Społeczeństwo i kultura*, (red.) A. Sakson, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 30 ss.
15. **Maria Wagińska-Marzec,** *Polsko-niemieckie kontakty kulturalne 1990-2010*, w: *Niemcy wobec Polski 1990-2010. Społeczeństwo i kultura*, (red.) A. Sakson, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, 67 ss.
16. **Stanisław Żerko:**
 - a. *Deutsch-polnische Beziehungen zwischen den Weltkriegen*, do pracy zbiorowej, (red.) K. Ruchniewicz, M. Zybura, dla Fibre Verlag, 25 ss.;
 - b. *Polen und Deutsche: Normalität trotz tragischer Vergangenheit*, do „Mein Neustettiner Land”, 5 ss.

Inne

Maria Wagińska-Marzec: tłumaczenie artykułów z prasy niemieckiej dotyczących obchodów Roku Chopinowskiego w Niemczech (2010) 43 ss.; album okolicznościowy „Rok Chopinowski 2010. Impresje – świadectwa – ludzie”, Warszawa 2011, płyta CD nr 3.

III. Referaty na konferencjach

1. **Tomasz Budnikowski:** Poznań, 29.06., konferencja nt. „Koniec protekcjonizmu niemieckiego rynku pracy”, organizatorzy: Instytut Zachodni, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, referat: *Swoboda przemieszczania się siły roboczej. Niemieckie obawy.*

2. **Natalia Jackowska:** Hucisko, 24-25.05., konferencja nt. „Protagoniści, akolici, dysydenci. Wokół biografii i strategii politycznych okresu Polski Ludowej”, organizator: Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, referat: „*Polityczne resztkówki*”? *Biografie jako czynnik kształtowania stanowiska katolickich środowisk opiniotwórczych wobec Niemiec w okresie Polski Ludowej.*
3. **Krzysztof Malinowski:**
 - a. Wrocław, 1.-2.04., konferencja nt. „Czy jest możliwa historia ponadnarodowa? Wokół nowej syntezy dziejów niemiecko-polskich”, organizatorzy: Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Deutsches Polen Institut w Darmstadt, referat: *Historische Verflechtungen, neue Realitäten: „Polen und Deutschland nach 1945”;*
 - b. Szczecin, 16-17.11., konferencja nt. „Prezydencja jako wyzwanie dla Polski oraz szansa promocji jej interesów w Unii Europejskiej”, organizator: Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego, referat: *Polska partnerem Niemiec w Unii Europejskiej. Możliwości i ograniczenia.*
4. **Michał Nowosielski:** Obrzycko, 13.10., konferencja nt. „Od socjologii ekonomicznej do socjologii wychowania”, organizator: Instytut Socjologii UAM w Poznaniu, referat: *Polacy w Niemczech – milcząca mniejszość?*
5. **Hubert Orłowski:**
 - a. Warszawa, 27.-28.05., konferencja nt. „Niemiecko-polskie kultury wiedzy i kontakty naukowe”, organizator: Societas Jablonoviana, moderacja;
 - b. Wrocław, 6.10., Forum Międzykulturowe: „Między Wschodem a Zachodem – narratywy, mity, stereotypy, wizerunki i imaginacje w polsko-niemieckiej przestrzeni komunikacyjnej”, organizator: Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta, wykład: *Nierównoczesność – pokolenie – intelektualiści/inteligencja: „trójkąt bermudzki” komunikowania polsko-niemieckiego.*
6. **Maria Rutowska:** Gniezno, 17.06., konferencja nt. „Budowanie przyjaznych stosunków; w dwudziestą rocznicę podpisania polsko-niemieckiego Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy”, organizator: Instytut Kultury Europejskiej UAM w Poznaniu, referat: *Problem restytucji dóbr kultury w stosunkach polsko-niemieckich po 1990 r.*
7. **Andrzej Sakson:**
 - a. Zielona Góra, 16.12., konferencja nt. „Ziemia Lubuska w UE”, organizator: Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, referat: *Pogranicze polsko-niemieckie;*
 - b. Poczdam, 16.02., konferencja „Herausforderungen der polnischen EU-Ratspräsidentschaft”, organizator: Universität Potsdam-Landeszentrale für Politische Bildung, referat: *Europäische und innenpolitische Herausforderungen für Polen.*
8. **Marcin Tujdowski:** Białystok, 15-16.09., konferencja międzynarodowa nt. „Społeczeństwa wielokulturowe – nowe wyzwania i zagrożenia”, organizator: Uniwersytet w Białymstoku, referat: *Wielość kultur – koniec idylli? Przypadek Niemiec.*
9. **Stanisław Żerko:** Szczecinek, 17.06., konferencja nt. „Rola Szczecinka w historii Pomorza Zachodniego”, organizatorzy: Archiwum Państwowe w Koszalinie. Oddział w Szczecinku, Heimatkreisausschuss Neustettin, Urząd Miasta Szczecinka, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie, Samorządowa Agencja Promocji i Kultury, Telewizja „Gawex”, referat: *Pamięć historyczna we współczesnych stosunkach polsko-niemieckich.*

IV. Konferencje i warsztaty

23.02 – spotkanie z prof. Andrzejem Saksonem autorem książki *Berlin-Warszawa. Studia o Niemcach i ich relacjach z Polakami*, która ukazała się w serii „Zrozumieć Niemcy” oraz redaktorem serii prof. Leszkiem Żylińskim, Wyższa Szkoła Języków Obcych im. Samuela Bogumiła Lindego w Poznaniu.

2.03 – „Mit wypędzenia?": spotkanie z Evą i Hansem Henningiem Hahnami, prezentacja książki i dyskusja, Uniwersytet Wrocławski – Oratorium Marianum.

9.06 – konferencja nt. „Drogi pojednania. Dwadzieścia lat Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy”, organizowana pod patronatem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

29.06 – konferencja nt. „Koniec protekcjonizmu niemieckiego rynku pracy”.

WOJNA I OKUPACJA 1939-1945

I. Realizowane projekty

Zbiorowe

Sonderfahndungsbuch Polen – Specjalna księga Polaków ściganych listem gończym, kierownik: Maria Rutowska, zespół: Anna Ziótkowska, instytucja finansująca: Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej.

II. Publikacje

Artykuły w czasopiśmie

1. **Stanisław Żerko:**

- a. *Hitlerowska Oś*, w: „Operacja Barbarossa” („Polityka. Pomocnik Historyczny”, wydanie specjalne 6, 2011), ss. 20-24;
- b. *Generalplan Ost*, w: „Operacja Barbarossa” („Polityka. Pomocnik Historyczny”, wydanie specjalne 6, 2011), s. 97;
- c. *Wojna kontynentów*, „Polityka” nr 49 z 30.11-6.12.2011, ss. 66-68.

2. **Zbigniew Mazur:** *Topografia Terroru*, „Przegląd Zachodni” nr 1, 2011 ss. 217-231.

Redakcja monografii

Andrzej Sakson: *Umgesiedelt – Vertrieben. Deutschbalten und Polen 1939-1945 im Warthegau*, (red.) E. Neander, A. Sakson, Verlag Herder-Institut, Marburg 2010, 130 ss., wydanie drugie 2011.

Artykuły w monografiach

1. **Zbigniew Mazur, Andrzej Sakson:** *Die Vertreibungen der Polen und die Umsiedlung der Deutschen im Warthegau im polnischen kollektiven Gedächtnis*, w: *Umgesiedelt – Vertrieben. Deutschbalten und Polen 1939-1945 im Warthegau*, (red.) E. Neander, A. Sakson, Verlag Herder-Institut, Marburg 2010, ss. 117-129, wydanie drugie 2011.
2. **Maria Rutowska:** *Die Aussiedlung von Polen und Juden aus den in das Dritte Reich eingegliederten Gebieten ins Generalgouvernement in den Jahren 1939-1941*, w: *Umgesiedelt – Vertrieben. Deutschbalten und Polen 1939-1945 im Warthegau*, (red.) E. Neander, A. Sakson, Verlag Herder-Institut, Marburg 2010, ss. 43-52, drugie wydanie 2011.

3. **Andrzej Sakson:** *Einführung* oraz *Polnische Zeitzeugen berichten*, w: *Umgesiedelt – Vertrieben. Deutschbalten und Polen 1939-1945 im Warthegau*, (red.) E. Neander, A. Sakson, Verlag Herder-Institut, Marburg 2010, ss. 1-5, 21-29, wydanie drugie 2011.

Złożone do druku

Maria Rutowska: *Archiwum II wojny światowej Instytutu Zachodniego*, do „Przeglądu Zachodniego”, 9 ss.

Przemiany społeczne i kulturowe na Ziemiach Zachodnich i Północnych

Prace badawcze poświęcone Ziemiom Zachodnim i Północnym mają najdłuższą tradycję w Instytucie. W 2011 r. koncentrowały się na sytuacji społecznej, gospodarczej i politycznej w tym regionie. Efektem prowadzonych studiów była obszerna monografia A. Saksona *Od Kłajpedy do Olsztyna. Współcześni mieszkańcy byłych Prus Wschodnich*, a także liczne artykuły, w których omawiano zagadnienia przemian tożsamości lokalnej i regionalnej. Uwaga autorów skierowana była na główne problemy społeczne i kulturowe pogranicza polsko-niemieckiego i polsko-litewskiego. Przedmiotem zainteresowania były także różne aspekty przemian na Śląsku.

I. Realizowane projekty

Indywidualne

Młodzież polska wobec mieszkańców pogranicza polsko-niemieckiego po wejściu Polski do UE, kierownik: Andrzej Sakson, wykonawca: Marcin Tujdowski, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.

II. Publikacje

Artykuły w czasopiśmie

Andrzej Sakson: *Mazurskie losy na Ziemi Ostródzkiej*, „Okolice Ostródy” nr 4, 2011, ss. 89-96.

Monografie

Andrzej Sakson: *Od Kłajpedy do Olsztyna. Współcześni mieszkańcy byłych Prus Wschodnich: Kraj Kłajpedzki, Obwód Kaliningradzki, Warmia i Mazury*, Instytut Zachodni, Poznań 2011, 828 ss.

Redakcja monografii

Andrzej Sakson: *Polskie Ziemie Zachodnie i Północne. Studia socjologiczne*, (red.) A. Michalak, A. Sakson, Z. Stasieniuk, Instytut Zachodni, Poznań 2011, 288 ss.

Artykuły w monografiach

1. **Hubert Orłowski:** *Wprowadzenie. Odpominania śląskie*, w: *Mój Śląsk – moi Ślązacy. Eksploracje i obserwacje*, (red.) M. Hałub, M. Weber, Leipziger Universitätsverlag, Leipzig 2011, ss.12-14.
2. **Andrzej Sakson:**
 - a. *Les minorités nationales et culturelles an Pologne du Nord et de Est*, w: *La Pologne Multiculturelle*, (red.) M. Delaperriere, F. Ziejka, L'Institut des études slaves, Paris 2011, ss. 97-106;
 - b. *Ziemie Odzyskane – Ziemie utracone – spory nie tylko literackie*, w: *Polacy – Niemcy. Literatura i pamięć*, (red.) J. Fiećko, J. Kałużny, S. Piontek, Oficyna Wydawnicza WSJO, Poznań 2010, ss. 29-38;

- c. *Przemiany tożsamości lokalnej i regionalnej mieszkańców Ziemi Zachodnich i Północnych*, w: *Polskie Ziemi Zachodnie i Północne. Studia socjologiczne*, (red.) A. Michalak, A. Sakson, Z. Stasieniuk, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 79-100;
- d. *Litwini Pruscy – między litewskością a niemieckością*, w: *W kierunku Europy regionów. Analiza socjologiczna*, (red.) J. Erenz, A. Szopny, Wydawnictwo Kaszubsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej, Wejherowo 2011, ss. 146-179;
- e. *Problem pogranicza w kontekście Ziemi Zachodnich – zarys zagadnienia*, w: *Ziemi Zachodnie – historia i perspektywy*, (red.) W. Kucharski, G. Strauchold, Wydawnictwo Ośrodka „Pamięć i Przyszłość”, Wrocław 2011, ss. 35-41.

Złożone do druku

1. **Andrzej Sakson:**

- a. *Ostpreussen heute*, do pracy zbiorowej *Geteilte Regionen*, dla Herder Verlag, Marburg, 39 ss.;
- b. *Losy ludności autochtonicznej Kraju Kłajpedzkiego i Mazur – podobieństwa i różnice*, do pracy zbiorowej *Sąsiedztwa III RP – Lenkija, Litwa, Polska, Lietuva*, (red.) J. Makaro, dla Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego, 31 ss.;
- c. *Przemiany społeczne na Ziemiach Zachodnich po 1945 roku ze szczególnym uwzględnieniem obszaru Dolnej Noteci*, do pracy zbiorowej *Obszar Dolnej Noteci w historycznej Nowej Marchii (Neumarkt) jako przedmiot badań naukowych*, (red.) J. Talarczyk, dla Wydawnictwa Uniwersytetu Szczecińskiego, 11 ss.;
- d. *Przemiany społeczne w Kłajpedzie (1945-2010)*, do Księgi Pamiątkowej Marcelego Kosmana, Wydawnictwo UAM, 26 ss.

Inne

Stanisław Żerko: *Zadanie przerosło autorów*, „Temat Szczeciński” z 3.03.2011; recenzja książki *Dzieje Szczecinka*, t.2: *Lata 1945-2008*, (red.) K. Kozłowski, J. Powatka, Szczecinek 2010.

III. Referaty na konferencjach

1. **Hubert Orłowski:**

- a. Warszawa, 20.06., udział w panelu dyskusyjnym nad tomem Andrzeja Saksona *Od Kłajpedy do Olsztyna*, organizator: Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego;
- b. Poznań, 27.06., udział w panelu dyskusyjnym nad tomem Andrzeja Saksona *Od Kłajpedy do Olsztyna*, organizator: Instytut Zachodni.

2. **Andrzej Sakson:**

- a. Wrocław, 12-13.04., konferencja nt. „Sąsiedztwa III RP. Polska – Litwa”, organizator: Uniwersytet Wrocławski, referat: *Losy ludności autochtonicznej Kraju Kłajpedzkiego i Mazur*;
- b. Kłajpeda, 9.11., spotkanie naukowe połączone z prezentacją i dyskusją wokół książki *Od Kłajpedy do Olsztyna*, organizator: Uniwersytet w Kłajpedzie, referat: *Kraj Kłajpedzki, Warmia i Mazury – przeszłość i teraźniejszość*.

IV. Konferencje i warsztaty

Prezentacje książki Andrzeja Saksona pt. *Od Kłajpedy do Olsztyna. Współcześni mieszkańcy byłych Prus Wschodnich: Kraj Kłajpedzki, Obwód Kaliningradzki, Warmia i Mazury* w Poznaniu, Olsztynie, Ostródzie, Warszawie, Kłajpedzie.

Przeobrażenia Unii Europejskiej

Przedmiotem interdyscyplinarnych badań, wzorem lat ubiegłych, pozostaje Unia Europejska. Główny nacisk położono na aspekty gospodarcze, do czego skłaniał nasilający się kryzys finansowy w strefie euro. Podjęto również temat polskiej prezydencji w UE. Znalazło to wyraz w wielu publikacjach, a przebiegowi i ocenie polskiego przewodnictwa w UE poświęcono jeden z numerów „Przeglądu Zachodniego”. Temat ten był również wielokrotnie prezentowany przez pracowników IZ na konferencjach i seminariach naukowych. Konsekwentnie też monitorowano i analizowano postawy Polaków wobec UE oraz opisywano społeczny aspekt funkcjonowania Unii.

I. Publikacje

Artykuły w czasopismach
1. Piotr Cichocki: <i>Postawy Polaków wobec Unii Europejskiej</i> , „Przegląd Zachodni” nr 3, 2011, ss. 253-266.
2. Radosław Grodzki: <i>Prioritäten der polnischen EU-Ratspräsidentschaft 2011</i> , „Welt Trends” nr 78, 2011, ss. 33-41.
3. Andrzej Sakson: <i>Sozialleistungen für Flüchtlinge und subsidiär Schutzbedürftige in Polen</i> , „AWR Bulletin. Vierteljahresschrift für Flüchtlingsfragen” nr 4, 2010, ss. 295-302.
Redakcja czasopisma
Hanka Dmochowska: redakcja „Przeglądu Zachodniego” nr 3, 2011 nt „Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej”, 328 ss.
Monografie
Piotr Cichocki, Marta Götz, <i>Wielkopolska: społeczny kontekst przemian regionalnej gospodarki</i> , Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań 2011, 222 ss.
Redakcja monografii
Michał Nowosielski: (redakcja wraz z M. Nowakiem), <i>(Post)transformational Migration. Inequalities, Welfare State, and Horizontal Mobility</i> , Peter Lang. Internationaler Verlag der Wissenschaften, Frankfurt am Main 2011, 298 ss.
Artykuły w monografiach
1. Andrzej Sakson: <i>Probleme der Arbeitsmigration in Europa</i> , w: <i>Europa als Inspiration und Herausforderung, Sozialwissenschaftliche Sichten aus Deutschland und Polen</i> , (hrsg.), J. Franzke, Universitätsverlag Potsdam, Potsdam 2011, ss. 163-174.
2. Marta Götz: <i>Gospodarka Polski 1995-2005. Próba oceny stanu konwergencji sigma</i> , w: <i>Polska pięć lat po wstąpieniu do Unii Europejskiej – rozczarowania czy spełnione nadzieje?</i> (red.) J. Mazur-Łuczak, M. J. Łuczak, R. Suchocka, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, Poznań 2011, s. 77-89.
Złożone do druku
1. Marta Götz: <i>Ocena prognozowanej sytuacji gospodarczej USA i wybranych krajów UE w latach 2012-2015 z wykorzystaniem metody pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej</i> , do „Optimum. Studia Ekonomiczne”, 17 ss.
2. Radosław Grodzki: <i>Strategiczne wyzwania dla polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej</i> , do „Studiów Strategicznych”, 24 ss.
3. Bogdan Koszel: <i>Sukcesy i porażki niemiecko-francuskiego przywództwa w UE w okresie rządów kanclerz Angeli Merkel</i> , do „Przeglądu Zachodniego”, 45 ss.
4. Andrzej Sakson: <i>Integration of refugees in Poland</i> , do „AWR Bulletin”, 10 ss.

Biuletyny i ekspertyzy

1. **Piotr Cichocki, Marta Götz**, *Trzy lata kryzysu globalnej gospodarki i myślenia ekonomicznego*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 68, 2011, 6 ss.
2. **Andrzej Sakson**: *Integracja uchodźców czeczeńskich w Polsce*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 67, 2011, 5 ss.
3. **Maria Wagińska-Marzec**, *Polska prezydencja w Radzie UE: oprawa kulturalna (2011)*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 52, 2011, 20 ss.

II. Referaty na konferencjach

1. **Piotr Cichocki**: Otzenhausen, 5-6.05., konferencja 13. „Deutsch-Französischer Dialog – Europa weiter denken”, referat: *Nach der Rückkehr zu Europa – gegenwärtige polnische Einstellungen gegenüber der Europäischen Union*.
2. **Marta Götz**:
 - a. Katowice, 23.09., konferencja nt. „Rozwój klastrów przez przyciąganie inwestycji zagranicznych, promocję i ekspansję międzynarodową”, organizatorzy: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, referat: *Atrakcyjność klastra dla lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych*;
 - b. Poznań, 16.12., konferencja nt. „Unia Europejska w kryzysie”, organizator: Instytut Zachodni, referaty: *Sytuacja krajów PIIGS oraz Bezpośrednie inwestycje zagraniczne i kryzys*;
 - c. Murten, 27-29.10., konferencja nt. „Investing in the future – building learning cities and regions in Europe”. Conference/Workshop from the EUROlocal Storehouse on Learning Cities and Regions, organizatorzy: University Glasgow, European Commission, głos w dyskusji.
3. **Radosław Grodzki**: Szczecin, 16-17.11., konferencja nt. „Prezydencja jako wyzwanie dla Polski oraz szansa promocji jej interesów w Unii Europejskiej”, organizator: Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego, głos w dyskusji.
4. **Piotr Kalka**: Poznań, 16.12., konferencja nt. „Unia Europejska w kryzysie”, organizator: Instytut Zachodni, referat: *Unia Europejska wobec kryzysu finansowego w strefie euro*.
5. **Bogdan Koszel**:
 - a. Poznań, 23.03., konferencja nt. „Polak – Węgier dwa bratanki w kontekście węgierskiej i polskiej prezydencji w Unii Europejskiej”, organizatorzy: Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, Urząd Marszałkowski w Poznaniu, referat: *Partnerstwo Wschodnie UE przed nowymi wyzwaniami*;
 - b. Poznań, 20.10., konferencja nt. „Polska rządzi Europą”, organizatorzy: Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, Instytut Zachodni, Universität Potsdam, Redakcja „WeltTrends”, Fundacja Róży Luksemburg, referat: *Priorytet polskiej prezydencji w UE*;
 - c. Poczdam, 16.02., konferencja nt. „Herausforderungen der polnischen EU-Ratspräsidentschaft”, organizator: Universität Potsdam-Landeszentrale für Politische Bildung, referat: *Europäische und innenpolitische Herausforderungen für Polen*;

d. Poczdam, 25.11., konferencja nt. „Europa in der Euro-Krise: Solidarität oder Zerfall”, organizatorzy: Universität Potsdam, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta, referat: *Das Konzept und bisherige Resultate der Umsetzung der polnischen EU-Ratspräsidentschaft*.

6. **Andrzej Sakson:** Leiden, 21-24.09., 61. Kongres AWR nt. „Integration and Identity”, organizator: AWR, referat: *Integration of refugees in Poland*.

III. Konferencje i warsztaty

20.10 – międzynarodowe seminarium naukowe „Polska rządzi Europą. Prezydencja Polski w Radzie Unii Europejskiej”, Instytut Zachodni oraz Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, Fundacja Róży Luksemburg (przedstawicielstwo w Warszawie), Wirtschafts- und Sozialwissenschaftliche Fakultät der Universität Potsdam, Redakcja „WeltTrends”.

16.12 – konferencja nt. „Unia Europejska w kryzysie”.

Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych (w tym relacje transatlantyckie)

Międzynarodowy aspekt funkcjonowania Unii Europejskiej stanowi przedmiot zainteresowania m.in. wykonawców projektu zbiorowego „USA – Europa. Wyzwania, trendy, perspektywy”, na którego realizację środki uzyskano w konkursie rozstrzygniętym w 2011 r. Kontynuowano natomiast prace w ramach projektu indywidualnego „Polityka międzynarodowych działań humanitarnych”. W 2011 r. ukazały się publikacje dotyczące stanu i perspektyw relacji transatlantyckich oraz opisujące ich strategiczny aspekt. Ważnym i aktualnym problemem relacji euroatlantyckich poświęcone były kolejne numery „Biuletynów Instytutu Zachodniego”.

I. Realizowane projekty

Zbiorowe

USA – Europa. Wyzwania, trendy, perspektywy, kierownik: Jadwiga Kiwerska, zespół: Marta Götz, Radosław Grodzki, Bogdan Koszel, Krzysztof Malinowski, Ilona Romiszewska, Artur Wejkszner, Sebastian Wojciechowski, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.

Indywidualne

Polityka międzynarodowych działań humanitarnych, kierownik: Joanna Dobrowolska-Polak, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.

II. Publikacje

Artykuły w czasopismach

1. **Jadwiga Kiwerska:**

- a. *USA – Unia Europejska. Stan i perspektywy relacji transatlantyckich*, „Rocznik Integracji Europejskiej” nr 4, 2010 (ukazał się w 2011), ss. 67-86;
- b. *Stany Zjednoczone po zimnej wojnie. Dyskusja o priorytetach amerykańskiej polityki zagranicznej*, „Problemy Humanistyki” nr 18, 2010 (ukazały się w 2011), ss. 7-27.

2. **Bogdan Koszel:** *Neue Herausforderungen der EU-Ostpartnerschaft*, „WeltTrends“ nr 78, 2011, ss. 41-48.
3. **Krzysztof Malinowski:**
 - a. *Strategiczne dylematy Sojuszu Północnoatlantyckiego*, „Studia Strategiczne”, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, nr 1, 2011;
 - b. *Unia Europejska jako mocarstwo cywilne a strategie bezpieczeństwa państw członkowskich*, „Przegląd Zachodni” nr 3, 2011.

Redakcja czasopisma

Hanka Dmochowska: redakcja „Przeglądu Zachodniego” nr 4, 2011, nt. „Radykalizacja społeczeństw”, 275 ss.

Artykuły w monografiach

1. **Bogdan Koszel:**
 - a. *Partnerstwo dla Modernizacji i Partnerstwo Wschodnie w polityce Niemiec i Polski*, w: *Spotkania polsko-niemieckie*, (red.) D. Kawa, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011, ss. 188-206;
 - b. *Verfassung für Europa und Vertrag von Lissabon – Dornige Anfänge der deutsch-polnischen Zusammenarbeit in der EU*, w: *Europa als Inspiration und Herausforderung. Sozialwissenschaftliche Sichten aus Deutschland und Polen*, (hrsg.), J. Franzke, Universitätsverlag Potsdam 2011, ss. 117-143.

Biuletyny i ekspertyzy

1. **Jadwiga Kiwerska:**
 - a. *Wizyta Baracka Obamy w Warszawie i amerykańskie posłannictwo*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 56, 2011, 5 ss.;
 - b. *Wydarzenia w Afryce Północnej i układ transatlantycki*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 64, 2011, 6 ss.;
 - c. *11 września 2001 – konsekwencje dla Ameryki*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 66, 2011, 6 ss.
2. **Bogdan Koszel:**
 - a. *Partnerstwo dla Modernizacji. Niemiecki sukces, czy porażka?* „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 54, 2011, 8 ss.;
 - b. *Rola Niemiec w procesie integracji Polski ze WE/UE*, „Biuletyn Instytutu Zachodniego” nr 58, 2011, 7 ss.

III. Referaty na konferencjach

Jadwiga Kiwerska: Kraków, 10.05., konferencja nt. „Czy interwencje międzynarodowe zwiększają bezpieczeństwo? Studium polityki USA w XXI wieku”, organizator: Uniwersytet Jagielloński, referat: *Amerykański interwencjonizm czy posłannictwo?*

Bezpieczeństwo europejskie

Badania nad szeroko rozumianym bezpieczeństwem europejskim, wyodrębnionym niedawno jako osobne zadanie badawcze Instytutu Zachodniego, prowadzono m.in. w ramach projektu zbiorowego „Strategiczne aspekty bezpieczeństwa Polski na początku XXI wieku”, na który uzyskano środki

finansowe w 2011 r. Kontynuowano również dotychczasowe prace badawcze, koncentrując się na różnych aspektach konfliktów zbrojnych (np. zagrożeń dla ludności cywilnej, dylematów humanitarnych), zajmowano się problemami terroryzmu, bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej, analizowano proces tworzenia europejskich zdolności obronnych. Zaowocowało to wydaniem trzech ważnych monografii. Przygotowano również artykuły w pracach zbiorowych i czasopismach. Konsekwentnie podejmowano zagadnienia bezpieczeństwa europejskiego na łamach „Biuletynów Instytutu Zachodniego”.

I. Realizowane projekty

Zbiorowe
<i>Strategiczne aspekty bezpieczeństwa Polski na początku XXI wieku</i> , kierownik: Sebastian Wojciechowski, zespół: Joanna Dobrowolska-Polak, Radosław Grodzki, Ireneusz Jaźwiński, Krzysztof Malinowski, Przemysław Osiewicz, Jarosław Józef Piątek, Anna Potyrała, Jędrzej Skrzypczak, Artur Wejkszner, instytucja finansująca: Narodowe Centrum Nauki.

II. Publikacje

Artykuły w czasopismach
<ol style="list-style-type: none"> Joanna Dobrowolska-Polak, <i>Partykularna polityka państw Unii Europejskiej wobec interwencji w Libii</i>, „Przegląd Zachodni” nr 3, 2011, ss. 111-132. Jadwiga Kiwerska: <i>Reakcja USA na terroryzm</i>, „Przegląd Zachodni” nr 4, 2011, s. 57-74. Maria Tomczak: <i>Ewolucja metod terrorystycznych</i>, „Studia Strategiczne” nr 1, 2011, ss. 203-218. Sebastian Wojciechowski: <ol style="list-style-type: none"> <i>Źródła współczesnego ekstremizmu politycznego (hybrydowy model przyczyn determinizmu)</i>, „Przegląd Zachodni” nr 4, 2011, ss. 29-40; (Słowo wstępne) w: „Studia Strategiczne” nr 1, 2011, ss. 9-10.
Monografie
<ol style="list-style-type: none"> Joanna Dobrowolska-Polak: <i>Ludzie w cieniu wojny. Ludność cywilna podczas współczesnych konfliktów zbrojnych</i>, Poznań 2011, 224 ss. Radosław Grodzki: <i>Problemy bezpieczeństwa Czech, Polski i Węgier w kontekście poszerzania NATO</i>, Instytut Zachodni, Poznań, 2011, 370 ss. Sebastian Wojciechowski: <i>Terroryzm na początku XXI wieku. Pojęcie, istota i przyczyny zjawiska</i>, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2011, 302 ss.
Redakcja monografii
<ol style="list-style-type: none"> Joanna Dobrowolska-Polak: <i>Stabilizacja nieładu i destabilizacja ładu</i>, (red.) J. Dobrowolska-Polak, Instytut Zachodni, Poznań 2011, 262 ss. Iłona Romiszewska: <i>Globalny kryzys finansowy – rozważania nad bezpieczeństwem rynku finansowego</i>, (red.) I. Romiszewska, Zeszyty Naukowe WSB w Poznaniu nr 33, 2011, ss. 7-50.
Artykuły w monografiach
<ol style="list-style-type: none"> Joanna Dobrowolska-Polak: <ol style="list-style-type: none"> <i>Geografia niestabilności. Kryzysy humanitarne wywołane działalnością człowieka we współczesnym świecie</i>, w: <i>Stabilizacja nieładu i destabilizacja ładu</i>, (red.) J. Dobrowolska-Polak, Poznań 2011, ss. 89-122;

- b. *Formowanie polskiej polityki solidarności międzynarodowej*, w: *Polityka zagraniczna III RP 20 lat po przełomie*, t. 2: *Stosunki polityczne i gospodarcze*, (red.) L. Czechowska, M. Bierowiec, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2011, ss. 409-424;
- c. *Bezpieczeństwo (?) ludności cywilnej podczas konfliktu zbrojnego w Czeczenii*, w: *Rosja między imperium a mocarstwem nowoczesnym*, (red.) A. Dudek, R. Mazur, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2010 (wydane w 2011), ss. 390-400;
- d. *Interwencja humanitarna – humanizacja stosunków międzynarodowych kontra pragmatyzm państw*, w: *Konflikty i spory międzynarodowe*, t. 2, (red.) R. Łoś, J. Regina-Zacharski, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2010 (wydane w 2011), rozdz. III.

2. Radosław Grodzki:

- a. *Koncepcja strategiczna NATO z 2010 r. w obliczu zagrożeń asymetrycznych i globalnych wyzwań humanitarnych*, w: *Stabilizacja nieładu i destabilizacja ładu*, (red.) J. Dobrowolska-Polak, Instytut Zachodni, Poznań 2011, ss. 35-53;
- b. *Problemy stabilności i bezpieczeństwa Unii Europejskiej w świetle współczesnych zagrożeń o charakterze asymetrycznym*, w: *Międzynarodowe role Unii Europejskiej – wybrane aspekty*, (red.) J. Staszczuk, T. Czapiewski, Szczecin 2011, ss. 9-26.

3. Witold Ostant: *Unia Europejska wobec zagrożenia terroryzmem w latach 1993-2011*, w: *Unia Europejska w stosunkach międzynarodowych*, (red.) M. Rewizorski, Warszawa 2011, ss. 85-115.

4. Ilona Romiszewska: *Państwo jako stabilizator rynku bankowego w trakcie globalnego kryzysu finansowego*, w: *Globalny kryzys finansowy – rozważania nad bezpieczeństwem rynku finansowego*, (red.) I. Romiszewska, Zeszyty Naukowe WSB w Poznaniu nr 33, 2011, ss. 7-50.

Biuletyny i ekspertyzy

Joanna Dobrowolska-Polak: *Kolejna Libia? Modelowa reakcja na konflikty zbrojne. Wskazówki dla polskiej prezydencji*, ekspertyza dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, 28 ss.

Złożone do druku

1. Joanna Dobrowolska-Polak:

- a. *Cywilne ofiary konfliktów zbrojnych*, w: *Solidarność humanitarna*, (red.) J. Dobrowolska-Polak, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, ss. 13-36;
- b. *Responsibility to Protect. Odpowiedzialność za ochronę ludności cywilnej*, w: *Solidarność humanitarna*, (red.) J. Dobrowolska-Polak, dla Wydawnictwa Instytutu Zachodniego, ss.237-260.

2. Radosław Grodzki:

- a. *Bezpieczeństwo Unii Europejskiej w kontekście zagrożeń asymetrycznych*, w: *Unia Europejska jako globalny aktor stosunków międzynarodowych*, (red.) A. Staszczuk, T. Czapiewski, dla Wydawnictwa Uniwersytetu Szczecińskiego, 23 ss.;
- b. *Humanitarne aspekty zaangażowania Polski we współczesnych konfliktach zbrojnych*, w: *Global Security – International Law and Humanitarian Action in the World in Transition*, dla Wydawnictwa Uniwersytetu Szczecińskiego, 22 ss.

3. Jadwiga Kiwerska: *Bilans operacji irackiej dla Ameryki*, do „Biuletynu Instytutu Zachodniego”, 4 ss.

4. Witold Ostant: *Współpraca USA i UE w dziedzinie zwalczania terroryzmu – razem mimo różnic (lata 2001-2010)*, do „Studiów Strategicznych”, 29 ss.

5. **Andrzej Sakson:** *Geostrategiczne aspekty „problemu kaliningradzkiego”*, do „Studiów Strategicznych”, 32 ss.
6. **Sebastian Wojciechowski:**
 - a. (wstęp i redakcja z P. Potejko) *Geopolityczny wymiar współczesnego świata*, dla Wydawnictwa MSW, 270 ss.;
 - b. „Sieć” *przyczyn współczesnego terroryzmu*, do „Przeglądu Politologicznego”, 20 ss.;
 - c. *Model globalnego terroryzmu*, do „Studiów Strategicznych”, 15 ss.

Inne

Hanka Dmochowska: (recenzja) J. Czyżewski, *Dzieci żołnierze we współczesnych konfliktach zbrojnych*, Toruń 2009, w: „Przegląd Zachodni” nr 4, 2011, ss. 245-248.

III. Referaty na konferencjach

1. **Joanna Dobrowolska-Polak:** Poznań, 24.10., panel dyskusyjny „Liberalizm a wojna”, organizator: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, referat: *Interwencje humanitarne – praktyka działania państw*.
2. **Bogdan Koszel:** Berlin, 11.-12.11. konferencja nt. „Neue Weltordnung und Sicherheit”, organizator: Rosa-Luxemburg-Stiftung, referat: *Was für eine Sicherheit brauchen wir? Umriss einer gesamteuropäischen Sicherheitsarchitektur*.
3. **Witold Ostant:** Słubice, 3-4. 02., konferencja nt. „Europa XXI wieku. Integracja w dobie kryzysu”, organizator: Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, referat: *Współpraca USA i UE w dziedzinie zwalczania terroryzmu – razem mimo różnic*.
4. **Sebastian Wojciechowski:** Warszawa, 31.05., panel dyskusyjny dotyczący bezpieczeństwa, organizator: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, udział.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI RADY NAUKOWEJ INSTYTUTU ZACHODNIEGO W 2011 R.

Rada Naukowa Instytutu Zachodniego odbyła w 2011 r. łącznie pięć posiedzeń, w tym dwa pod przewodnictwem prof. Jerzego Strzelczyka w kadencji 2008-2012, a po przedterminowym samorozwiązaniu kontynuowała prace w nowym składzie.

Podczas posiedzenia w dniu 13 stycznia 2011 r. uchwalony został nowy Statut IZ, zgodny z ustawą z 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych. Przedstawione zostały założenia zmiany struktury organizacyjnej IZ, a w dyskusji poruszono m.in. kwestię możliwości zmian statusu IZ i zgłoszono zastrzeżenia wobec obsługi prawnej placówki. Obecny był Dyrektor Departamentu Strategii i Planowania Polityki Ministerstwa Spraw Zagranicznych Pan Jakub Wiśniewski.

Podczas posiedzenia w dniu 14 lutego 2011 r. przyjęty został regulamin wyboru Rady Naukowej. Po dyskusji, w której uczestniczył ponownie Dyrektor Departamentu MSZ dr J. Wiśniewski, przyjęta została, zgodnie z sugestiami organu założycielskiego bezprecedensowa uchwała o samorozwiązaniu się Rady Naukowej.

Przeprowadzone w IZ 20 kwietnia 2011 r. wybory wyłoniły połowę składu nowej Rady Naukowej. Mandaty pracowników uzyskali: prof. Tomasz Budnikowski, dr Radosław Grodzki, dr Natalia Jackowska, prof. Piotr Kalka, prof. Jadwiga Kiwerska, prof. Krzysztof Malinowski, prof. Maria Rutowska, prof. Maria Tomczak, prof. Ilona Romiszewska oraz prof. Stanisław Żerko. Nominację Ministra Spraw Zagranicznych uzyskali: prof. Włodzimierz Anioł, Michał Baranowski, Krzysztof Blusz, dr Maciej Duszczyk, Justyna Frelak, Bartłomiej Nowak, dr Olaf Osica, dr Marek Prawda, dr Jakub Wiśniewski oraz dr Beata Wojna.

Podczas pierwszego posiedzenia Rady nowej kadencji w dniu 9 maja 2011 r. powierzono funkcję Przewodniczącego prof. W. Aniołowi, jego Zastępcy prof. T. Budnikowskiemu, a Sekretarzem została dr N. Jackowska. W związku z wcześniejszym odwołaniem prof. Andrzeja Saksona ze stanowiska Dyrektora IZ Rada zarządziła konkurs oraz wyłoniła swych przedstawicieli do przeprowadzającej go komisji. Przyjęto również przedstawione przez tymczasowo kierującego Instytutem dr. Michała Nowosielskiego oraz Główną Księgową mgr Aleksandrę Łoniewską sprawozdania z działalności naukowo-badawczej oraz finansowej IZ w 2010 r.

Kolejne posiedzenie odbyło się w siedzibie Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie 23 września 2011 r. Omówiono dotychczasowy przebieg postępowania konkursowego, zakończonego konkluzją o unieważnieniu procedury. Rada przychylając się do wniosku podjęła uchwałę o ponownym powołaniu komisji konkursowej. Dyskutowano też nad projektem regulaminu organizacyjnego IZ.

Zwołane ponownie w poznańskiej siedzibie IZ posiedzenie dnia 22 listopada 2011 r. dotyczyło kwestii dotąd nierozstrzygniętego konkursu wyłaniającego dyrektora placówki. Wobec wątpliwości proceduralnych podjęto kroki sanujące konkurs: ponowne jego ogłoszenie oraz wybór dwóch członków komisji spośród pracowników IZ. Powołano rzeczownika dyscyplinarnego IZ w osobie prof. Marii Rutowskiej i zaopiniowano poprawioną wersję Regulaminu organizacyjnego IZ. Rada Naukowa wysłuchiwała informacji p.o. dyrektora IZ na temat prac i aktywności Instytutu w 2011 r.

Sekretarz Rady Naukowej IZ
dr Natalia Jackowska

Wiceprzewodniczący Rady Naukowej IZ
prof. dr hab. Tomasz Budnikowski

SPRAWOZDANIE DYREKCJI

Sprawy organizacyjne

Decyzją z dnia 28 lutego 2012 r. Minister Spraw Zagranicznych Radosław Sikorski przyjął dymisję dyrektora Instytutu prof. dr. hab. Andrzeja Saksona, zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o instytutach badawczych z dnia 30 kwietnia 2010 r. Jednocześnie 1 marca 2011 r. powierzył on dr. Michałowi Nowosielskiemu, dotychczasowemu zastępcy dyrektora, funkcję kierownika Instytutu. Ze względu na przedłużającą się procedurę konkursową 6 sierpnia 2011 r. dr Michał Nowosielski został powołany do pełnienia obowiązków dyrektora Instytutu.

Funkcję pełnomocnika ds. programowych w 2011 r. pełnili: dr Joanna Dobrowolska-Polak (w okresie od 14 marca do 31 sierpnia) oraz mgr Marcin Tujdowski (od 14 września).

W roku sprawozdawczym działania Dyrekcji poświęcone były najważniejszym problemom i bieżącej działalności Instytutu. Dotyczyły one realizacji planu naukowo-badawczego (projektów badawczych, organizacji konferencji i spotkań naukowych), a także spraw finansowych, organizacyjnych, kadrowych, wydawniczych oraz z zakresu działalności biblioteki.

Oprócz działalności naukowo-badawczej Instytut prowadził także działalność gospodarczą w postaci wynajmu pomieszczeń oraz sprzedaży wydawnictw. Ponadto realizowane były trzy projekty finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

1. Projekt „Analiza skutków restrukturyzacji i modernizacji branż dla rynku pracy w Wielkopolsce” nr POKL.08.01.02-30-055/10 o wartości 1 799 232,35 zł był realizowany w okresie od listopada 2010 r. do grudnia 2011 r. przez Instytut Zachodni w partnerstwie z Centrum Badań Stosowanych Ultex Ankieter Sp. z o.o.

Projekt był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Program Operacyjny Kapitał Ludzki – Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki, Działanie 8.1. Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie, Poddziałanie 8.1.2. Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie).

Celem projektu było dostarczenie wiedzy na temat dynamiki rynku pracy na podstawie analizy modernizacji i restrukturyzacji dokonanych w firmach wybranych branż wielkopolskiej gospodarki. W ramach projektu przeprowadzono badania, a ich wyniki przedstawiono w raporcie zawierającym diagnozę przemian gospodarczych w Wielkopolsce oraz ich wpływu na rynek pracy.

W 2011 r. zrealizowano wszystkie działania przewidziane w ramach zadań projektowych (przebadano 2921 instytucji i przedsiębiorstw oraz 2400 pracowników), napisano 53 cząstkowe raporty badawcze, 1 raport główny z zaleceniami, e-podręcznik nt. outplacementu, zorganizowano konferencję podsumowującą oraz 18 warsztatów dla 180 osób.

2. Projekt „Foresight – narzędzie wspierające transfer wiedzy między nauką i przedsiębiorstwami” nr POKL.08.02.01-30-010/11 o wartości 957 636,- zł jest realizowany w okresie od września 2011 r. do września 2012 r. przez Instytut Zachodni w partnerstwie z Wielkopolskim Związkiem Pracodawców Prywatnych im. Cyryla Ratajskiego.

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Program Operacyjny Kapitał Ludzki – Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki, Działanie 8.2. Transfer wiedzy, Poddziałanie 8.2.1. Wsparcie dla współpracy sfery

nauki i przedsiębiorstw).

Działania projektowe są skierowane do pracowników naukowych jednostek naukowych województwa wielkopolskiego oraz pracowników naukowych oraz naukowo-dydaktycznych uczelni wielkopolskich. Głównym celem projektu jest podniesienie kwalifikacji w zakresie foresight 70 pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni województwa wielkopolskiego. Ponadto projekt ma na celu podniesienie świadomości dotyczącej idei foresight i transferu wiedzy pomiędzy nauką a biznesem oraz obszarów współpracy z przedsiębiorcami (staże zaplanowane w projekcie mają m.in. ułatwić nawiązanie współpracy pracowników naukowych z przedsiębiorcami). Podjęte działania powinny przyczynić się u osób z grupy docelowej do wzrostu wiedzy z zakresu przygotowywania projektów B+R oraz stosowania analiz strategicznych oraz wiedzy dotyczącej foresight, co podniesie ich umiejętność identyfikacji i antycypowania kluczowych zmian warunkujących działania strategiczne obecnych na rynku przedsiębiorstw oraz czynników wpływających na rozwój przedsiębiorczości w Wielkopolsce.

W 2011 r. w ramach działań projektowych przeprowadzono rekrutację uczestników, przetarg nieograniczony mający na celu wyłonienie prowadzących szkolenia, wyposażono też biuro projektu.

3. Projekt „B+R dla Wielkopolski” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (całkowity budżet projektu wynosi 1 505 924,42 zł) jest realizowany przez Instytut Zachodni w Poznaniu w powiązaniu z Wielkopolskim Związkiem Pracodawców Prywatnych.

Projekt ma na celu podniesienie kompetencji pracowników naukowych jednostek naukowych w województwie Wielkopolskim z zakresu zarządzania badaniami naukowymi, komercjalizacji wyników prac badawczych oraz realizacji własnych projektów badawczych.

Projekt zakłada przeprowadzenie praktycznych szkoleń połączonych z warsztatami oraz skierowanie uczestników na 3-miesięczne staże w przedsiębiorstwach prowadzących działalność w branżach uznanych przez Wielkopolski Urząd Pracy w Poznaniu za kluczowe dla rozwoju Wielkopolski. W ramach projektu zostanie objętych szkoleniami 100 osób, z uwzględnieniem równości szans kobiet i mężczyzn, zatrudnionych w sektorze naukowym. Zostaną im przedstawione między innymi zagadnienia z zakresu foresight, metody prognozowania przyszłości, pozwalającej na identyfikację szans i zagrożeń oraz przygotowanie się do zarządzania nimi. Projekt jest realizowany w okresie od października 2011 r. do marca 2012 r.

Celem projektu jest nawiązanie współpracy instytucji szkolnictwa wyższego i jednostek naukowo-badawczych z sektorem gospodarczym. Uczestnicy zostaną wyposażeni w kompetencje niezbędne do wyznaczenia kierunków swoich badań, prezentowania ich wyników potencjalnym współpracownikom, partnerom biznesowym oraz przekładania ich na praktykę gospodarczą. Realizacja tych celów służy podniesieniu konkurencyjności sektora nauki, efektywności badań naukowych i wzrostu innowacyjności gospodarki na terenie województwa Wielkopolskiego.

Sprawy finansowe

Na podstawie decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2010 r. Instytut otrzymał na działalność statutową dotację podmiotową w wysokości 1 844 088,- zł. Mimo starań podjętych przez dyrekcję IZ Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie zwiększyło w sposób znaczący wysokości dotacji. Decyzjami z dnia 28 listopada 2011 r. oraz 21 grudnia

2011 r. podwyższyło kwotę dotacji o 35 935,- zł. Łącznie Instytut otrzymał dotację w wysokości 1 880 023,- zł, czyli o 490 072,- zł mniej niż w 2010 r.

Pozostałe środki potrzebne do prawidłowego funkcjonowania placówki i prowadzenia badań wypracowano poprzez projekty badawcze finansowane ze środków zewnętrznych w wysokości 972 334,28 zł (w tym koszty pośrednie 134 527,94 zł) oraz działalność gospodarczą (zysk netto: 90 769,01 zł).

W 2011 r. realizowane były następujące projekty badawcze finansowane ze środków:

1. Narodowe Centrum Nauki

- projekt badawczy pt. „USA-Europa. Wyzwania, trendy i perspektywy” pod kierownictwem prof. dr hab. Jadwigi Kiwerskiej, okres realizacji 20.05.2011-19.11.2012, dofinansowanie 70 000,- zł, z czego w 2011 r. **24 949,96 zł.**
- projekt badawczy pt. „Literatura zjednoczonych Niemiec a tożsamość kulturowa i narodowa” pod kierownictwem prof. dr hab. Huberta Orłowskiego, okres realizacji 13.06.2011-12.06.2013, dofinansowanie 100 000,-zł, z czego w 2011 r. **54 208,50 zł.**
- projekt badawczy pt. „Kluczowe determinanty bezpieczeństwa Polski na początku XXI wieku” pod kierownictwem prof. dr. hab. Sebastiana Wojciechowskiego, okres realizacji 30.06.2011-29.06.2013, dofinansowanie 75 000,-zł, z czego w 2011 r. **1 337,38 zł.**
- projekt badawczy pt. „Mocarstwowe aspiracje Niemiec w Europie XXI wieku: realia i perspektywy” pod kierunkiem prof. dr. hab. Bogdana Koszela, okres realizacji 19.05.2011.-18.05.2012, dofinansowanie 36 210,- zł, z czego w 2011 r. **18 264,96 zł.**
- projekt badawczy pt. „Racja stanu w stosunkach polsko-niemieckich 1970-2004. Pojęcie, praktyka, ewolucja” pod kierunkiem dr Natalii Jackowskiej, okres realizacji 24.06.2009-23.04.2011, dofinansowanie 30 000,- zł, z czego w 2011 r. **17 107,89 zł.**
- projekt badawczy promotorski (mgr M. Tujdowski) pt. „Młodzież polska wobec mieszkańców pogranicza polsko-niemieckiego po wejściu Polski do Unii Europejskiej” pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Saksona, okres realizacji 07.04.2010-08.03.2012, dofinansowanie 30 000,- zł, z czego w 2011 r. **18 871,65 zł.**
- projekt badawczy pt. „Polityka międzynarodowych działań humanitarnych” pod kierunkiem dr Joanny Dobrowolskiej-Polak, okres realizacji 06.09.2010-05.07.2012, prośba o przesunięcie terminu do 5.12.2012, dofinansowanie 40 000,- zł, z czego w 2011 r. **15 844,98 zł.**
- projekt badawczy pt. „Polacy w Niemczech. Aspekty społeczne, polityczne i prawne” pod kierownictwem dr. Michała Nowosielskiego, okres realizacji 28.10.2010-27.07.2012, dofinansowanie 100 000,-zł, z czego w 2011 r. **9 770,96 zł.**

2. Fundacja Konrada Adenauera

- projekt badawczy pt. „Dynamika niemieckiej opinii publicznej” pod kierunkiem dr. Piotra Cichockiego, okres realizacji grudzień 2010-listopad 2011, dofinansowanie 20 012,16 zł, z czego w 2011 r. **15 070,75 zł.**
- wydanie publikacji autorstwa B. Koszela, J. Kiwerskiej, M. Tomczak, S. Żerko, pt. *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*, dofinansowanie **6 325,- zł.**
- wydanie publikacji pt. *Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu*, pod red. T. Budnikowskiego, dofinansowanie **4 149,- zł.**
- wykład gościnny prof. dr. Michaela Wolffsohna pt. „Niemcy w XXI wieku. Fakty i legendy”,

10.05.2011 r. w Poznaniu, dofinansowanie **2 955,77 zł.**

- projekt Polsko-niemieckie spotkania filmowe pt.: „Rozległe pole” 11.10.2011, dofinansowanie **1 455,54 zł.**

3. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

- projekt badawczy pt. „Sonderfahndungsbuch Polen. Specjalna księga Polaków ściganych listem gończym” pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Rutowskiej, okres realizacji listopad 2010-grudzień 2011, dofinansowanie 10 000,- zł, z czego w 2011 r. **6 847,34 zł.**
- konferencja na temat polskiej migracji zarobkowej w Niemczech w latach 2004-2011 nt. „Koniec protekcjonalizmu niemieckiego rynku pracy”, pod kierunkiem prof. dr. hab. Tomasza Budnikowskiego, 29.06.2011r. w Poznaniu, dofinansowanie **6 209,82 zł.**
- zakup niemieckich książek naukowych dla Biblioteki Instytutu Zachodniego, okres realizacji 2010-2011, dofinansowanie 5 000,- zł, z czego w 2011 r. **3 204,80 zł.**

4. Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

- wydanie książki autorstwa J. Dobrowolskiej-Polak pt. *Stabilizacja nieładu i destabilizacja ładu*, dofinansowanie **6 500,- zł.**

5. Uniwersytet Szczeciński

- wydanie publikacji pt. *Polskie Ziemie Zachodnie. Studia socjologiczne*, pod red. A. Michalaka, A. Saksona, Ż. Stasieniak, dofinansowanie **8 150,- zł.**

6. Fundacja Pro Publico Bono

- wydanie książki autorstwa J. Dobrowolskiej-Polak pt. *Ludzie w cieniu Wojny*, dofinansowanie **3 000,- zł.**

7. Fundacja im. Friedricha Eberta

- wydanie książki autorstwa R. Grodzkiego pt. *Problemy bezpieczeństwa Czech, Polski i Węgier w kontekście poszerzania NATO*, dofinansowanie **4 900,- zł.**

8. Ministerstwo Spraw Zagranicznych

- konferencja nt. „Drogi pojednania. 20 lat Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy” 9.06.2011 r. w Poznaniu, dofinansowanie **50 000,- zł.**

9. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego

- konferencja nt. „Drogi pojednania. 20 lat Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy” 9.06.2011 r. w Poznaniu, dofinansowanie **3 000,- zł.**

10. Stowarzyszenie Instytut Zachodni

- wydanie 4 numerów kwartalnika „Przegląd Zachodni”, dofinansowanie **60 000,- zł.**
- wydanie książki autorstwa A. Saksona pt. *Od Kłajpedy do Olsztyna. Współcześni mieszkańcy byłych Prus Wschodnich. Kraj Kłajpedzki. Obwód Kaliningradzki, Warmia i Mazury*, dofinansowanie **26 000,- zł.**
- wydanie anglojęzycznej wersji „Biuletynu Instytutu Zachodniego”, okres realizacji 1.07.2011-31.12.2012, dofinansowanie 45 600,- zł, z czego w 2011 r. **2 000,- zł.**

11. Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu

- projekt pt. „Analiza skutków restrukturyzacji i modernizacji branż dla rynku pracy w Wielkopolsce”, przychody w 2011 r. dla Instytutu **506 282,46 zł.**
- projekt pt. „Foresight – narzędzie wspierające transfer wiedzy między nauką i przedsiębiorstwem”

biorstwami”, przychody 2011 r. zaksięgowane w Instytucie **51 905,99 zł.**

- projekt pt. „B+R dla Wielkopolski”, przychody 2011 r. zaksięgowane w Instytucie **44 021,53 zł.**

Sprawy kadrowe

Skład osobowy pracowników Instytutu Zachodniego w dniu 31 grudnia 2011 r. obejmował **38** osób, w tym **37** zatrudnionych na całym etacie oraz **1** osobę zatrudnioną na 1/2 etatu:

1. Pracownicy działu naukowo-badawczego:
 - Profesorowie zwyczajni – 5 osób;
 - Profesorowie nadzwyczajni – 8 osób;
 - Doktorzy – 9 osób (w tym jedna na ½ etatu);
 - Asystenci – 2 osoby;
 - Specjaliści – 1 osoba;
2. Pracownicy biblioteki – 3 osoby;
3. Pracownicy wydawnictwa – 3 osoby;
4. Pracownicy działu ekonomicznego – 1 osoba;
5. Pracownicy działu administracyjnego – 5 osób.

Zwolnienia:

1 lipca rozwiązano umowę o pracę z dr Anną Potyrałą i dr. Jędrzejem Skrzypczakiem.

1 sierpnia rozwiązano umowę o pracę z dr. Arturem Wejksznere.

31 grudnia rozwiązano umowę o pracę z prof. dr hab. Bogdanem Koszelem.

Przyjęcia:

Do prac związanych z realizacją projektów EFS przyjęto 1 września Martę Kędziorską i Bożenę Piaścik, a 1 października Witolda Nowaka.

Nagrody

Prof. dr hab. Andrzej Sakson otrzymał 9 maja w Olsztynie nagrodę im. Biskupa Ignacego Krasickiego.

Działalność Stowarzyszenia Instytut Zachodni

Stowarzyszenie Instytut Zachodni istnieje od 1944 r., jest stowarzyszeniem naukowym zarejestrowanym w Krajowym Rejestrze Sądowym i posiada osobowość prawną. Celem działania Stowarzyszenia jest popularyzacja i upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy z zakresu problematyki europejskiej, historii i współczesności Niemiec, stosunków polsko-niemieckich. Stowarzyszenie zajmuje się także propagowaniem idei integracji europejskiej, zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym.

W ramach Stowarzyszenia od grudnia 1999 r. funkcjonuje Wielkopolskie Centrum Informacji Europejskiej, które w styczniu 2000 r. na podstawie umowy o współpracy z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej otrzymało status Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej (RCIE).

Od 2005 r. jest to jedyna instytucja w województwie wielkopolskim prowadząca otwarty punkt informacyjny o Unii Europejskiej. Celem RCIE jest przekazywanie mieszkańcom regionu wiadomości o procesie integracji Polski z UE, a także pomoc w uzyskiwaniu informacji z zakresu szeroko pojętej tematyki unijnej.

Przewodniczącym Kuratorium Stowarzyszenia Instytut Zachodni jest prof. dr hab. Tomasz Budnikowski.

Działania merytoryczne Stowarzyszenia w 2011 r. zrealizowane były na trzech najważniejszych płaszczyznach: działalność wydawnicza Stowarzyszenia, działalność edukacyjno-naukowa oraz działania prowadzone poprzez biuro Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej

Stowarzyszenie, zgodnie z rozdz. II art. 6 Statutu i § 1 Porozumienia zawartego z Instytutem Zachodnim wspiera działalność Instytutu w formie inicjatyw badawczych oraz udzielając pomocy w działalności wydawniczej. Troszczy się też o zbiory biblioteczne i archiwalne oraz współdziała przy organizowaniu konferencji.

W roku sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia Kuratorium Stowarzyszenia.

W ramach wykładów otwartych w 2011 r. Stowarzyszenie zorganizowało dwa spotkania:

28 marca 2011 r., prezes firmy Solaris Solange Olszewska wygłosiła wykład pt. „Solaris’ – droga do sukcesu, czyli niemieckie doświadczenia w polskiej rzeczywistości gospodarczej”.

6 czerwca 2011 r. Teresa Torańska, znana dziennikarka i autorka niezwykle poczytnych wywiadów, wygłosiła wykład pt. „Sagi ludzkie i anatomia władzy”.

Stowarzyszenie współorganizowało wraz z Instytutem Zachodnim konferencję naukową nt. „Koniec protekcjonizmu niemieckiego rynku pracy”. Konferencja odbyła się 29 czerwca w siedzibie Instytutu.

W 2011 r. Stowarzyszenie pozyskało z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego kwotę **105 600 zł** na tzw. działalność upowszechniającą naukę, w tym:

1) na wydanie czterech numerów „Przeglądu Zachodniego” – kwotę **60 000,- zł**;

2) na wydanie „Biuletynów Instytutu Zachodniego” w wersji anglojęzycznej – kwotę **45 600,- zł**.

Wzorem lat ubiegłych Instytut złożył poprzez Stowarzyszenie do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego trzy wnioski na dofinansowanie działalności wydawniczej i bibliotecznej w 2012 r. na łączną sumę **78 000,- zł**.

Stowarzyszenie uczestniczyło również w promocji archiwalnych i nowych publikacji Instytutu, przede wszystkim „Przeglądu Zachodniego”. Wydawnictwa Instytutu są prezentowane i promowane na różnego rodzaju spotkaniach i szkoleniach, organizowanych przez Stowarzyszenie Instytut Zachodni.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

W okresie objętym sprawozdaniem ukazało się 12 woluminów: 8 pozycji zwartych (182 ark. wyd.) i 4 numery „Przeglądu Zachodniego” (119 ark. wyd.). Łączna liczba arkuszy wydawniczych wynosi 301.

Z wydawnictw zwartych wydano następujące prace:

Joanna Dobrowolska-Polak, *Ludzie w cieniu wojny. Ludność cywilna wobec współczesnych konfliktów zbrojnych*

Przedmiotem badań Autorki są podejmowane przez społeczność międzynarodową próby humanizacji działań wojennych poprzez zmiany w prawie i polityce, które mają ograniczyć przemoc, nieszczęścia i naruszenia praw człowieka, a także sytuacja ludności cywilnej podczas współczesnych konfliktów zbrojnych. Opisuje ona normy prawa międzynarodowego dotyczące ludności cywilnej i analizuje minimalny poziom ochrony przysługujący ludziom niezależnie od charakteru i rodzaju konfliktu. Ocenia stopień implementacji norm prawa do praktyki konfliktów zbrojnych, identyfikuje rodzaje ataków na ludność cywilną, określa sytuację osób szczególnie wrażliwych oraz ukazuje losy ludzi w obliczu kumulacji aktów przemocy. Odwołując się do raportów sprawozdawców bezpośrednio wizytujących obszary działań

zbrojnych, przedstawia naturę, charakter i dotkliwość ataków na ludność cywilną; wypełnia w ten sposób istotną lukę w polskich publikacjach polemologicznych.

Objętość: 14 ark. wyd., nakład 400 egz.

Andrzej Sakson, *Od Kłajpedy do Olsztyna. Współcześni mieszkańcy byłych Prus Wschodnich: Kraj Kłajpedzki, Obszar Kaliningradzki, Warmia i Mazury*

Praca jest próbą ukazania przemian społecznych, politycznych, gospodarczych i narodowościowych jakie zachodziły i zachodzą na obszarze byłych Prus Wschodnich po 1945 r. Wiele miejsca poświęcono charakterystyce trzech regionalnych centrów miejskich: Kłajpedzie, Kaliningradowi i Olsztynowi. Podstawowe tworzywo do analiz dostarczyły terenowe badania socjologiczne prowadzone przez autora na Warmii i Mazurach (od 1982 r.), w Obwodzie Kaliningradzkim i Kraju Kłajpedzkim (po 1994 r.). Liczne rozmowy, wywiady, obserwacje bezpośrednie i pośrednie oraz badania ilościowe uzupełnione zostały kwerendami archiwalnymi, analizą dokumentów urzędowych, wspomnień, literatury przedmiotu, prasy oraz stron internetowych.

Efektom dokonujących się w opisywanym okresie procesów jest ukształtowanie się nowej tożsamości współczesnych mieszkańców dawnych Prus Wschodnich i jej stosunku do przeszłości pruskiej, która stała się „rzeczywistością oswojoną”.

Objętość: 65 ark. wyd., nakład 500 egz.

Polskie Ziemie Zachodnie. Studia socjologiczne, pod redakcją Andrzeja Michalaka, Andrzeja Saksona, Żanety Stasieniuk

Praca stanowi refleksję socjologiczną na temat Ziem Zachodnich Polski będącą ukoronowaniem trzydziestolecia rozwoju socjologii jako dyscypliny akademickiej na Pomorzu Zachodnim i Śląsku. Odwołuje się ona do tradycji badań socjologicznych w tym zakresie ośrodka poznańskiego, w którym problematyka Ziem Zachodnich od sześćdziesięciu lat stanowi przedmiot eksploracji naukowej.

Badanie zbiorowości społecznych obszarów, które po II wojnie światowej znalazły się w granicach państwa polskiego, było zorientowane początkowo głównie na kwestię tożsamości kulturowej i gospodarczej ludności napływowej, zasiedlającej Ziemie Zachodnie po wysiedleniu stąd ludności niemieckiej, jej stosunku do ludności autochtonicznej. Sporo miejsca poświęcono problemom przystosowania się osadników do nowych warunków życia, eksploatacji i adaptacji przedmiotów cywilizacji kultury niemieckiej. Wraz z upływem lat znaczenia nabierały zagadnienia związane z integracją tych obszarów z pozostałymi regionami Polski, tworzenie się tożsamości regionalnej. Przedmiotem badań stały się też relacje między Polakami a Niemcami, obraz Niemców i Niemiec w świadomości mieszkańców pogranicza polsko-niemieckiego. Transformacja ustrojowa i wejście Polski do struktur europejskich spowodowały na Ziemach Zachodnich zmiany społeczne związane z procesami migracyjnymi, zacieraniem się granicy polsko-niemieckiej.

Objętość: 15 ark. wyd., nakład 300 egz.

Jadwiga Kiwerska, Bogdan Koszel, Maria Tomczak, Stanisław Żerko, *Polityka zagraniczna zjednoczonych Niemiec*

Książka, będąca I tomem serii „Republika Federalna Niemiec 20 lat po zjednoczeniu”, przedstawia zarówno działania zjednoczonej RFN na arenie międzynarodowej, jak i dokonuje oceny najważniejszych kierunków jej polityki zagranicznej. Analizie badawczej poddano cztery główne obszary aktywności zewnętrznej Niemiec – w ramach Unii Europejskiej, układu transatlantyckiego, politykę wobec Rosji, reakcję na podstawowe wyzwania i zagrożenia współczesności.

Autorom udało się uchwycić kontynuację i zmianę w strategii zewnętrznej, wskazać czynniki wpływające na kształt, kierunek i charakter polityki zagranicznej RFN i jej skutki dla samych Niemiec jak i ich otoczenia międzynarodowego. W skomplikowanych uwarunkowaniach europejskich i światowych państwo niemieckie wciąż podejmuje próby wypracowania i zrealizowania strategii odpowiadającej jego nowemu potencjałowi.

Objętość: 26 ark. wyd., nakład 400 egz.

Gospodarka niemiecka 20 lat po zjednoczeniu, pod redakcją Tomasza Budnikowskiego

Opracowanie, będące II tomem serii „Republika Federalna Niemiec 20 lat po zjednoczeniu”, podejmuje aktualny, bardzo istotny z punktu widzenia nauki i praktyki gospodarczej temat wyzwań, przed jakimi stanęła gospodarka Niemiec w pierwszych dwudziestu latach, które minęły od zjednoczenia. Grono badaczy (J. Misala, M. Götz, I. Romiszewska, P. Kalka, T. Budnikowski i M. Żukowski) w sposób wszechstronny rozważa najważniejsze aspekty unifikacji dwóch państw niemieckich.

Wnioski z poszczególnych opracowań zostały sformułowane zarówno w warstwie teoretycznej, jak i w zakresie polityki gospodarczej. Książka może więc stanowić wielce użyteczną literaturę zarówno dla pracowników naukowych, studentów ekonomii jak i polityków oraz

praktyków życia gospodarczego.

Objętość: 19 ark. wyd., nakład 400 egz.

Radosław Grodzki, *Problemy bezpieczeństwa Czech, Polski i Węgier w kontekście rozszerzania NATO*

W latach 90. ubiegłego wieku w obliczu rozpadu ZSRR i końca zimnej wojny kwestia bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej stawała się sprawą kluczową. Prezentowana praca, mimo iż dotyczy problemu bezpieczeństwa jedynie trzech państw – Czech, Polski i Węgier, to jednak wyraźnie ukazuje jego aspekt regionalny, a także europejski i transatlantycki. Państwa te, stojąc przed koniecznością określenia na nowo swej sytuacji geopolitycznej, zmierzały bowiem w swych działaniach do ich „zakotwiczenia” w euroatlantyckiej strefie bezpieczeństwa. Rozszerzały zatem zakres współpracy z Sojuszem Północnoatlantyckim i Unią Europejską, co umożliwiło im włączenie się w ich struktury i uzyskanie tym samym stabilizacji politycznej oraz gwarancji bezpieczeństwa. Podejmowały także próby osiągnięcia

wpływu na kierunki przeobrażeń bezpieczeństwa europejskiego, tak by Sojusz zmienił swoje stanowisko w kwestii rozszerzenia strefy bezpieczeństwa o nowe terytoria. Wrastając w struktury euroatlantyckie, państwa regionu środkowoeuropejskiego zmuszone jednak zostały do zmierzenia się z nowymi zagrożeniami, związanymi z m.in. międzynarodowym terroryzmem i bezpieczeństwem postrzeganym w sposób wielowymiarowy.

Objętość: 25 ark. wyd., nakład 350 egz.

Stabilizacja nieładu i destabilizacja ładu, pod redakcją Joanny Dobrowolskiej-Polak

Kryzysy humanitarne wynikające z działania człowieka stanowią jedno z największych zagrożeń dla bezpieczeństwa na świecie. Są poważnym wyzwaniem dla narodowych, sojuszniczych i partnerskich polityk bezpieczeństwa.

Przedmiotem badań autorów prac zamieszczonych w publikacji jest oddziaływanie państw i organizacji międzynarodowych na obszary konfliktów zbrojnych i terytoria państw upadłych oraz vice versa wpływ kryzysów humanitarnych na bezpieczeństwo międzynarodowe i narodowe. Prace dotyczą przede wszystkim polityki bezpieczeństwa państw strefy euroatlantyckiej w stosunku do krajów leżących poza tym obszarem, w tym obowiązujących (i kształtowanych) strategii bezpieczeństwa organizacji międzynarodowych – Sojuszu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej. W kręgu zainteresowań badaczy znalazły się też ekonomiczno-społeczne i polityczno-militarne konsekwencje występowania konfliktów zbrojnych oraz trwania państw upadłych dla stabilności, pokoju i bezpieczeństwa w regionie euroatlantyckim i na świecie.

Objętość: 13 ark. wyd., nakład 400 egz.

Sprawozdanie władz Instytutu Zachodniego 1 stycznia - 31 grudnia 2010 (materiał powielany)
– objętość: 5 ark. wyd., nakład 80 egz.

W 2011 r. składem i łamaniem wydawnictw zwartych zajmowała się Agencja Wydawnicza „Argi” s.c. J. Pacholec, J. Prorok, R. Błaszak z Wrocławia, która kontynuowała te prace w ramach przetargu z poprzedniego roku. Skład, łamanie i druk „Przeglądu Zachodniego” powierzono firmie UNIDRUK z Lubonia w wyniku procedury rozpoznania rynku.

„Przegląd Zachodni”

Czasopismo naukowe Instytutu Zachodniego ukazuje się nieprzerwanie od ponad sześćdziesięciu lat. Problematykę czasopisma określa hasło: Polska – Niemcy – Europa. Poszczególne zeszyty posiadają stałą strukturę wewnętrzną z podstawowymi działami: artykuły, materiały, przeglądy i komentarze, raporty, polemiki i dyskusje, oceny i omówienia, kronika naukowa. Czasopismo wydawane jest w nakładzie 500 egzemplarzy, dociera do wielu ośrodków naukowych, instytucji politycznych i społecznych, bibliotek, archiwów i indywidualnych czytelników w kraju oraz w ponad 20 państwach świata. Każdy z artykułów posiada abstrakt w języku angielskim. Redaktorem naczelnym czasopisma jest dr Hanka Dmochowska.

W 2011 r. ukazały się cztery numery „Przeglądu Zachodniego”:

Numer 1/2011 zatytułowany „Pamięć o przeszłości” zawierał materiały opisujące różne rodzaje pamięci, formy upamiętniania wydarzeń z przeszłości, a także polityczne i społeczne funkcje pamięci o przeszłości. Autorzy zwracali również uwagę na odmienne sposoby zapamięty-

wania faktów i wydarzeń historycznych szczególnie przez Polaków i Niemców, różnice w sposobach opisywania przeszłości, zmiany w postrzeganiu odległych zdarzeń, ich zróżnicowaną interpretację i wynikające stąd konsekwencje m.in. dla rozwoju kultury politycznej.

Numer 2/2011 nawiązywał do 20. rocznicy podpisania Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Ukazano szczegółowe antecedencje powstania Traktatu (w tym wspomnienia bezpośredniego uczestnika negocjacji). Przedstawiono także realizację głównych jego zapisów dotyczących m.in.: praw Polaków w Niemczech, obecności naszych rodaków na niemieckim rynku pracy, współpracy kulturalnej, współdziałania organizacji pozarządowych, wymiany młodzieży.

Numer 3/2011 dotyczył wyjątkowego dla Polski wydarzenia, jakim była prezydencja naszego kraju w Radzie Unii Europejskiej w drugim półroczu 2011 r. Obok materiałów dotyczących nie tylko najważniejszych aspektów polskiego przewodnictwa w UE, znalazły się też teksty, w których przywoływano szeroki kontekst funkcjonowania Unii oraz najważniejsze stojące przed nią wyzwania. Autorzy określili priorytety przygotowane przez Polskę pod kątem strategii rozwoju Europa 2020, wśród których ważne będą procesy decyzyjne w sprawach gospodarczych, np. budżetu, zwiększenia stabilności finansowej, pogłębienia rynku wewnętrznego. Ukazując różne płaszczyzny współpracy unijnej, akcentowano konieczność zaktywizowania działań UE w wielu kierunkach i w odniesieniu do różnych problemów. Zinterpretowano zmiany, jakie zaszły w pełnieniu funkcji przewodniczenia po traktacie lizbońskim.

Tematem **numeru 4/2011** była radykalizacja społeczeństw we współczesnym świecie. Przedstawiono źródła i uwarunkowania ekstremizmu politycznego, narodziny i ewolucję radykalnego islamskiego ruchu religijnego, reakcję różnych państw i ośrodków na wzrastające zagrożenie terroryzmem, ale też rolę współczesnego państwa w tworzeniu radykalnych postaw i ruchów politycznych oraz społecznych. Ze szczególną uwagą analizowano baskijskie ruchy separatystyczne, działalność radykalnego ruchu studentów w Korei Płd., polityczny radykalizm na Ukrainie i radykalizację społeczeństw w krajach afrykańskich.

Zespół redakcyjny „Przeglądu Zachodniego” kontynuował trwającą od 2007 r. współpracę z redakcją Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH) w Poznaniu polegającą na udostępnianiu streszczeń artykułów w języku angielskim i ich elektronicznej publikacji w CEJSH. Od czterech lat trwa współpraca z biblioteką internetową Central and Eastern European Online Library (CEEOL). Ta ważna inicjatywa ma na celu popularyzację osiągnięć naukowców z Europy Środkowej i Wschodniej. Nadal utrzymywany był kontakt z EBSCO Publishing w USA. Na stronie internetowej tej instytucji znajduje się pełna wersja każdego numeru „Przeglądu Zachodniego”. Ta pełnotekstowa elektroniczna baza danych bibliograficznych zapewni bibliotekom naukowym i akademickim w kraju i na świecie stały dostęp do treści fachowych czasopism.

W 2011 r. w związku z określeniem przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nowych standardów dla czasopism naukowych wprowadzono także zmiany w różnych gremiach „Przeglądu Zachodniego”. Powołano Radę Redakcyjną w nowym składzie, redaktorów tematycznych, językowych oraz redaktora statystycznego, a także poszerzono grono recenzentów zewnętrznych. Zaproszono do współpracy wielu zagranicznych znawców problematyki w celu umiędzynarodowienia „Przeglądu Zachodniego”.

Instytut Zachodni jest współwydawcą wraz z Uniwersytetem w Poczdamie polsko-niemieckiego dwumiesięcznika z zakresu politologicznych studiów porównawczych „WeltTrends. Zeitschrift für internationale Politik und vergleichende Studien”. Czasopismo wydawane jest w języku niemieckim (spis treści w języku polskim i angielskim, abstrakty w języku angielskim). Redakcję pisma stanowi dziesięciu redaktorów, w tym dwóch pracowników IZ: Andrzej Sakson oraz Bogdan Koszel. W każdym numerze pisma, obok głównego bloku artykułów, znajdują się stałe działy, takie jak: Forum, Analizy, „Spojrzenie na świat” („WeltBlick”), portrety wybitnych polityków, polemiki, dział recenzji i kronika naukowa oraz komentarze.

W 2011 r. ukazało się sześć numerów dwumiesięcznika (o łącznej objętości 864 ss.).

Numer 76 (styczeń-luty) poświęcony był problematyce Eurazji („Herausforderung Eurasien”). Autorzy analizowali takie problemy, jak: rosyjskie i amerykańskie interesy w Eurazji, działalność Grupy Szanghajskiej oraz strategię antyterrorystyczną Chin. W dziale analiz ukazało się opracowanie na temat Związku Państw Morza Śródziemnego.

W **numerze 77** (marzec-kwiecień) znalazł się blok materiałów na temat cudzoziemców („Fremde Bürger”). Sześciu autorów ze Szwajcarii, Iraku, Kanady i Niemiec przedstawiło m.in. kanadyjską politykę multilateralizmu, politykę narodowościową w Indiach, konflikty na tle narodowościowym na Węgrzech i w Bahrajnie oraz problemy Turków w Australii.

Przewodnym tematem **numeru 78** (maj-czerwiec) była polska prezydencja w Unii Europejskiej („Polen regiert Europa”). Autorzy z Polski i Niemiec analizowali cele i priorytety polskiej prezydencji, rolę Partnerstwa Wschodniego w polityce zagranicznej UE, podjęli próbę podsumowania polskiego członkostwa w UE od 2004 r. Aktualnym kierunkom rozwoju polskiej polityki zagranicznej poświęcony był wywiad z dr. Jakubem Wiśniewskim, dyrektorem Departamentu Strategii i Planowania polskiego MSZ. W przygotowaniu tego numeru uczestniczyło trzech badaczy z IZ.

W **numerze 79** (lipiec-sierpień) ukazały się opracowania na temat polityki energetycznej („Rohstoffpoker”). Dotyczyły one niemieckiej strategii energetycznej, roli geopolityki w dystrybucji surowców energetycznych, bezpieczeństwa energetycznego EU oraz azjatyckiej polityki w zakresie wydobycia i przesyłu ropy i gazu. W dziale „WeltBlick” przedstawiono sytuację w Libanie i na Kubie oraz konflikt na Kaukazie.

Głównym tematem **numeru 80** (wrzesień-październik) był kryzys i katastrofa ekologiczna w Japonii („Japan 3/11”). Autorzy analizowali m.in. funkcjonowanie „japońskiego systemu” w czasie kryzysu, następstwa kryzysu ekonomicznego, napięcia w polityce wewnętrznej oraz konsekwencje katastrofy w Fukushima.

Numer 81 (listopad-grudzień) zawierał blok materiałów na temat rozbrojenia nuklearnego („Atomare Abrüstung”). Ich autorzy skupili się na kwestiach świata bez broni atomowej, polityki militarnej USA, rozbrojenia nuklearnego na Bliskim Wschodzie oraz dyskusji na temat broni jądrowej.

Z inicjatywy pisma ukazała się praca zbiorowa pod redakcją Jochena Franzkego pt. *Europa als Inspiration und Herausforderung. Sozialwissenschaftliche Sichten aus Deutschland und Polen*. WeltTrends Papiere Nr 15, Potsdam 2011. Praca zawiera materiały ze wspólnej konferencji „WeltTrends” i IZ o tym samym tytule, która odbyła się w kwietniu 2010 r. w Poczdamie.

Biuletyn Instytutu Zachodniego

Wydawnictwo internetowe Instytutu Zachodniego „Biuletyny IZ” ukazujące się od 2008 r. zawiera bieżące analizy najważniejszych wydarzeń i problemów z zakresu stosunków polsko-niemieckich, europejskich i transatlantyckich. Newsletter z informacją o kolejnych „Biuletynach” dociera do ok. 1500 odbiorców – głównie naukowców, polityków, urzędników i dziennikarzy.

W ramach projektu finansowanego przez MNiSW za pośrednictwem Stowarzyszenia Instytut Zachodni od 2011 r. wybrane „Biuletyny” ukazują się również w języku angielskim, co rozszerza grono ich potencjalnych czytelników. W efekcie stworzona została także osobna baza odbiorców zagranicznych.

W 2011 r. ukazały się 23 numery „Biuletynu”, w tym dwa wydania specjalne: zeszyt poświęcony 20. rocznicy podpisania Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy oraz zeszyt przygotowany we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera, dotyczący dynamiki niemieckiej opinii publicznej.

Redakcję Biuletynu w 2011 r. tworzą J. Dobrowolska-Polak, M. Götz, P. Cichocki, K. Malinowski oraz R. Grodzki, a w przygotowanie i publikację kolejnych numerów zaangażowane są także H. Różanek i B. Piaścik.

DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEKI

W 2011 r. biblioteka działała w składzie trzyosobowym. Ponadto w bibliotece 3-4-tygodniowe praktyki odbywało 13 studentów, zajmujących się głównie kwerendą prasową oraz prostymi pracami archiwizacyjnymi.

W styczniu i lutym dwóch pracowników przeszło szkolenie z katalogowania elektronicznego czasopism i klasyfikacji rzeczowej w Bibliotece Uniwersyteckiej.

Zakup literatury do zbiorów bibliotecznych był możliwy dzięki środkom na działalność statutową Instytutu oraz trzem realizowanym projektom:

- 1) z grantu Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej na zakup literatury naukowej w wysokości 5 000,- zł zakupiono 49 książek niemieckich;
- 2) z grantu pod kierownictwem prof. dr. hab. Huberta Orłowskiego pt. „Literatura zjednoczonych Niemiec a tożsamość kulturowa i narodowa” uzyskano ok. 3 600,- zł;
- 3) z grantu pod kierownictwem prof. dr. hab. Jadwigi Kiwerskiej „USA – Europa: wyzwania, trendy i perspektywy” uzyskano ok. 2 000,- zł.

Na koniec roku baza elektroniczna katalogu liczyła 13 216 rekordów książek i czasopism. Przeszukiwania w 2011 r. naszej elektronicznej bazy katalogowej wyniosły 4823 wywołania.

We wrześniu biblioteka złożyła za pośrednictwem Stowarzyszenia Instytut Zachodni wniosek do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na realizację zadań z zakresu działalności wspomagającej badania w wysokości 10 000,- zł (na rok 2012).

W roku sprawozdawczym opracowano 1212 książek i czasopism. Stan księgozbioru na dzień 31.12.2011 r. wyniósł 110 609 wol., w tym 80 085 wol. to druki zwarte, 29 038 wol. to czasopisma, a 1486 to jednostki inwentarzowe zbiorów specjalnych.

W 2011 r. przybyło 1247 wol., z czego:

- 1) 655 wol. zakupiono za sumę 64 942,01 zł, w tym 12 572,47 zł przeznaczono na książki polskie, 11 294,19 zł na książki zagraniczne, 6 790,96 zł na czasopisma polskie oraz 34 284,39 zł na czasopisma zagraniczne.
- 2) 320 woluminów otrzymano w ramach wymiany, w tym z wymiany krajowej: 91 wol. książek oraz 69 wol. czasopism; z wymiany zagranicznej: 65 wol. książek oraz 95 wol. czasopism. W ramach wymiany wysłano następującą liczbę wydawnictw Instytutu Zachodniego: w kraju – 23 wol. „Przeglądu Zachodniego” oraz 39 wol. książek; za granicę – 22 wol. „Przeglądu Zachodniego” oraz 36 wol. książek.
- 3) 272 woluminów pochodziło z darów.

W 2011 r. wypożyczono ogółem 7247 wol., z czego przez wypożyczalnię 3509 wol. W wypożyczalni zarejestrowanych było 132 czytelników. Odnotowano 1221 odwiedzin pracowników naukowych IZ oraz 420 odwiedzin w czytelni. Włączono do magazynu 9780 wol.

W ramach wypożyczeń międzybibliotecznych Biblioteka utrzymywała kontakt z 15 bibliotekami w kraju i za granicą. Wypożyczono z innych bibliotek 11 wol. oraz wypożyczono do innych bibliotek 10 wol.

W ramach działalności informacyjnej udzielono 13 informacji bibliograficznych, wykonano 5 tematycznych zestawień bibliograficznych i udzielono 39 innych informacji tematycznych. Ponadto wykonano 169 opisów katalogowych do Wykazu czasopism zagranicznych Biblioteki Narodowej ARKA.

W roku sprawozdawczym wykonano 14 025 kopii kserograficznych na użytek czytelników i na zlecenia wewnętrzne.

DZIAŁALNOŚĆ ARCHIWUM II WOJNY ŚWIATOWEJ

Archiwum II wojny światowej Instytutu Zachodniego to uporządkowany zbiór dokumentów i materiałów archiwalnych oraz fotografii dotyczących wojny i okupacji niemieckiej w Polsce i Europie (1939-1945). Cały zbiór liczy ponad 2500 pozycji inwentarzowych (około 5000 teczek) oraz około 7000 fotografii.

W 2011 r. udostępniono łącznie 159 teczek dokumentów zgromadzonych w poszczególnych działach Archiwum, a także pochodzących z odrębnej kolekcji dokumentów i materiałów dotyczących konspiracji niepodległościowej w Wielkopolsce w latach 1939-1945. Z poszczególnych działów Archiwum udostępniono: I.Z. Dok. I – dokumenty niemieckie (53 teczki); I.Z. Dok. II – wspomnienia (42); I.Z. Dok. III – protokoły (35); I.Z. Dok. V – varia (29). Z działu I.Z. Dok. IV – fotografie (120 zdjęć).

Dokumenty, inne materiały archiwalne oraz fotografie udostępniano m.in. naukowcom, studentom oraz dziennikarzom. Wykorzystane zostały do badań naukowych, w tym opracowania prac doktorskich i magisterskich, śledztw prowadzonych przez Instytut Pamięci Narodowej - Główną i Oddziałowe Komisje Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, a także do przygotowania książek, artykułów prasowych, audycji telewizyjnych.

Głównymi tematami poszukiwań źródłowych były następujące zagadnienia: eksterminacja ludności podczas okupacji niemieckiej na ziemiach polskich wcielonych do III Rzeszy; Archidiecezja Poznańska w latach II wojny światowej; losy jeńców polskich w niewoli niemieckiej; zniszczenia wojenne Polski podczas II wojny światowej; wysiedlenia Polaków i Żydów. W materiałach Archiwum przeprowadzono kwerendę na temat masowych zabójstw obywateli polskich dokonanych jesienią 1939 r. przez niemieckiego okupanta w Lasach Piaśnickich k. Wejherowa. Udostępniono także fotografie na potrzeby śledztwa w sprawie zbrodni na jeńcach polskich w Katyniu, prowadzonego przez Instytut Pamięci Narodowej – Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie.

W zasobach archiwum przeprowadzono 35 kwerend archiwalnych, których wyniki przesłano drogą korespondencyjną. Wykonano je m.in. dla Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie i Oddziałów w Poznaniu, Warszawie i Gdańsku; Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych; Fundacji Miejsce Pamięci w Dreźnie, Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa i osób prywatnych.

Dla „Kroniki Miasta Poznania” (nr 3/2011) przygotowano krótką charakterystykę kolekcji fotografii Archiwum, opublikowaną w *Przewodniku po zbiorach fotograficznych Poznania*.

